

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Dějiny šachu na Jičínsku

History of chess in Jičín

Bc. Martin Štolc

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: Navazující magisterské – Informační a komunikační technologie

Odevzdáním této diplomové práce na téma Dějiny šachu na Jičínsku potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 12. 7. 2019

Děkuji vedoucímu mé práce PhDr. PaedDr. Ladislavu Kašparovi, Ph. D. za pomoc a poskytnuté rady při zpracování diplomové práce. Také bych chtěl poděkovat všem šachistům, jenž mi poskytli důležité informace a bez jejichž pomoci by tato práce vůbec nemohla vzniknout. V neposlední řadě patří dík mojí přítelkyni a všem kamarádům, kteří mi věřili.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je kompilací dostupných zdrojů týkajících se historického vývoje šachu v oblasti Jičínska a jeho porovnání s českými zeměmi (v různých historických obdobích). V úvodu jsou vysvětleny šachové pojmy nutné k pochopení určitých pasáží textu. Hlavní část práce chronologicky popisuje historii, která začíná vznikem šachu na českém území a zakládáním prvních sportovních organizací, jakož i regionálních klubů, a končí současným nastavením soutěží a klubovými úspěchy. Na závěr práce jsou uvedeny informace o šachových osobnostech Jičínska a významných simultánních produkcích. Při psaní práce byla použita metoda historického šetření vyhledáním a obsahovou analýzou informačních zdrojů a metoda rozhovoru.

KLÍČOVÁ SLOVA

sport, šachy, dějiny sportu, kluby šachové, kluby sportovní, šachisté, Jičín, Jičínsko

ABSTRACT

This diploma thesis compiles available sources regarding the historical development of chess in Jičín area, and compares it with Czech lands (in different historical eras). At the beginning there is an explanation of chess terms that are necessary for further understanding. In the main body of the thesis there is chronological description of history, which starts with the origins of chess in our region and formation of first sport organizations, as well as regional clubs, and ends with the setting of contemporary competitions and achievements of the club. In the conclusion there is stated information about chess personalities from the Jičín region and significant simultaneous games. Techniques used for the thesis compilation were: the method of historical research, content analysis of information resources and interviews.

KEYWORDS

sport, chess, sports history, chess clubs, sports clubs, chess players, Jičín, Jičínsko

Obsah

1	Úvod	7
2	Problém a cíl práce	8
2.1	Formulace cíle práce	8
3	Metody práce	9
4	Jičínsko	10
4.1	Vymezení regionu	10
4.2	Šachové kluby v oblasti	11
5	Informace o šachu	13
5.1	Co jsou šachy	13
5.2	Šachové pojmy	14
5.2.1	Délka šachové partie	14
5.2.2	Zvláštní formy šachu	15
5.2.3	Koeficient Elo a tituly šachistů	16
5.3	Dějiny šachu v českých zemích	17
6	Vznik a vývoj sportu	20
6.1	První spolky	20
6.1.1	První zmínky o šachu na Jičínsku	21
6.1.2	Český spolek šachovní	21
6.1.3	Česká asociace šachová	22
6.1.4	Český spolek šachovní v Olomouci	23
6.2	Období do 2. světové války	24
6.2.1	Ústřední jednota českých šachistů	24
6.2.2	Klub šachistů Hořice	25
6.2.3	Založení šachového klubu v Jičíně	27

6.3	2. světová válka.....	28
6.4	Období 1945–1968.....	29
6.5	Období 1968–1989.....	31
6.6	Období 1989–2003.....	32
6.7	Období 2003–2019.....	34
7	Osobnosti regionu.....	44
8	Významné simultánní produkce	46
9	Současné soutěže a turnaje na Jičínsku	50
10	Diskuze	52
	Závěry.....	55
	Seznam použitých informačních zdrojů	57
	Seznam příloh.....	61

1 Úvod

Zdali jsou šachy sport nebo pouze desková hra, o tom se vedou mnohé diskuze. Jisté ale je, že již od svého vzniku přinášely soutěžní zápolení dvou, případně i více lidí, nebo řešení specifických problémových situací, které nabízejí. V průběhu své historie prošly mnoha změnami pravidel i vývojem strategie. Dodnes jsou ovšem jednou z oblíbených činností mnoha mužů i žen.

Téma diplomové práce jsem si zvolil, protože sám jsem aktivní soutěžní hráč. V Jičíně jsem vyrůstal a prakticky od základní školy v regionu šachy hrál.

2 Problém a cíl práce

2.1 Formulace cíle práce

Cílem diplomové práce je zjistit, jakou tradici má šachová hra v oblasti Jičína a okolí. Které kluby jsou nejstarší, jak vznikaly a kdy dosáhly svých největších úspěchů. Jaké osobnosti se pohybovaly v jičínském šachu a zasloužily se o jeho rozvoj. Jaké byly nebo jsou v oblasti pořádané akce.

Práce se také zabývá porovnáním vybrané oblasti s vývojem šachového sportu v Čechách. Hlavními kritérii porovnávání jsou tendence nárůstu či poklesu počtu aktivních hráčů, zakládání klubů a rozšíření šachu.

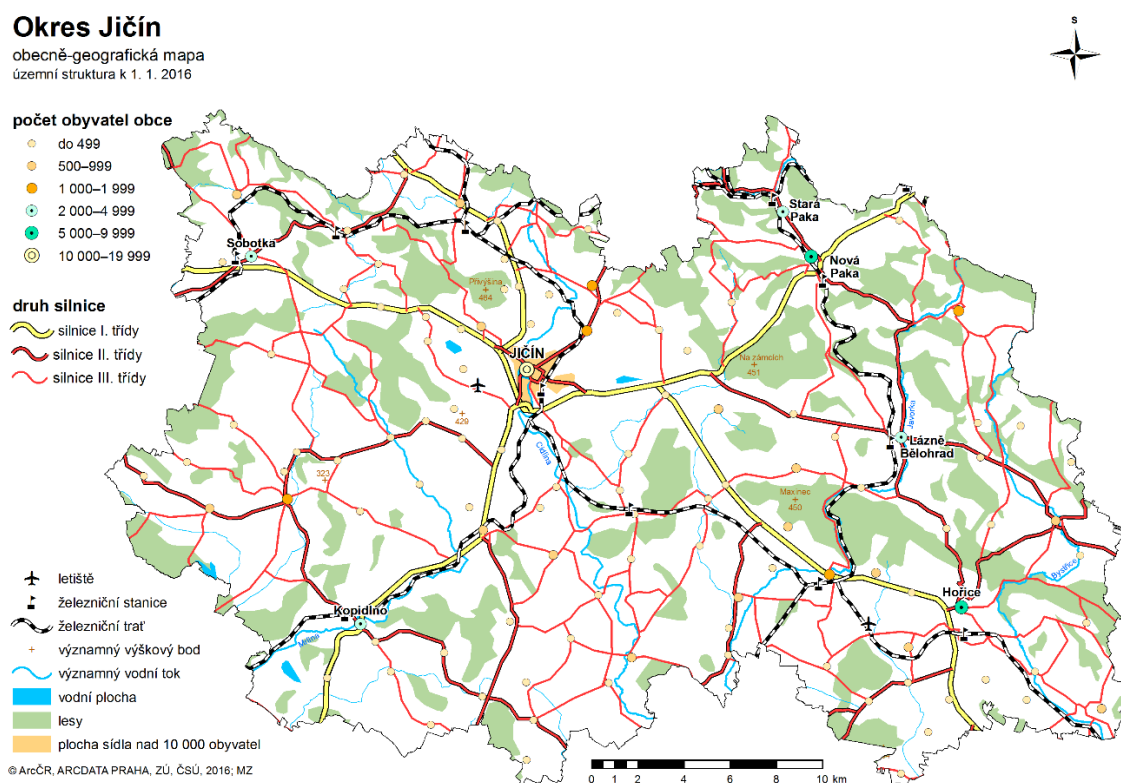
3 Metody práce

Při psaní diplomové práce byla použita metoda historického šetření vyhledáním a obsahovou analýzou informačních zdrojů. Čerpal jsem z dostupné literatury, veřejných i neveřejných kronik jednotlivých oddílů, archivních i současných novinových článků a aktuálních šachových webových stránek.

Dále jsem použil metodu rozhovoru s členy klubů, jejichž historii popisují.

4 Jičínsko

4.1 Vymezení regionu

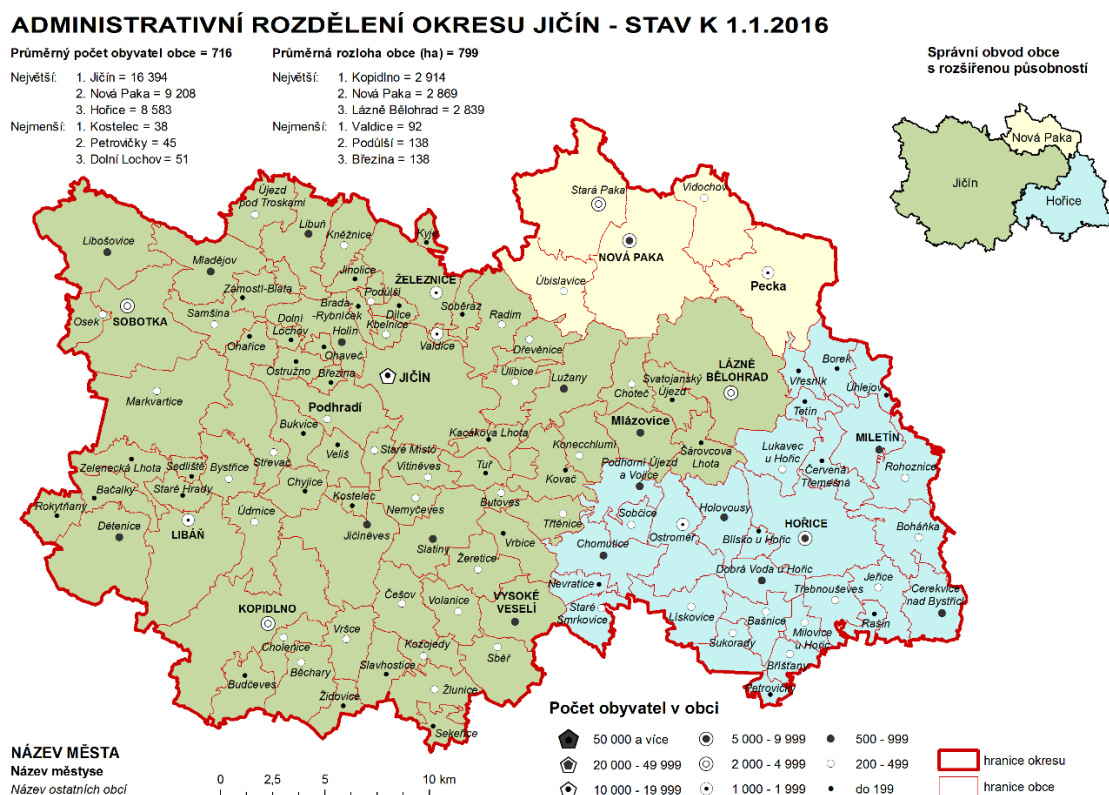

Obr. 1 – Okres Jičín obecně-geografická mapa¹

Pro účely této práce je region vymezen oblastí okresu Jičín. „Okres Jičín leží v severozápadní části Královéhradeckého kraje. Na severu sousedí s okresem Semily v Libereckém kraji, na východě s okresem Trutnov, na jihu s okresem Hradec Králové a na západě s okresy Nymburk a Mladá Boleslav ve Středočeském kraji. Přírozeným centrem oblasti je okresní město Jičín. Na základě zákona 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, bylo na území okresu vytvořeno šest správních obvodů pověřených obecních úřadů - Jičín, Hořice, Kopidlno,

1 Okres Jičín: obecně geografická mapa, 2016. In: Český statistický úřad [online]. Praha: ArcČR, ArcData Praha, ZÚ, ČSÚ, 18. 06. 2019 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11264/58531629/Jicin.png>

Lázně Bělohrad, Nová Paka a Sobotka a tři správní obvody obcí s rozšířenou působností - Jičín, Hořice a Nová Paka.“²

Obr. 2 – Administrativní rozdělení okresu Jičín³

4.2 Šachové kluby v oblasti

Na Jičínsku působí v současné době 8 klubů. Jsou jimi Šachový klub Jičín; TJ Jiskra Hořice v Podkrkonoší; TJ SKP Valdice; TJ Sokol Lužany; TJ Nová Paka; TJ Lázně Bělohrad, z. s.; Podzvičinská šachová škola; Šachový klub Sobotka 2009, o. s. V těchto klubech je 272

² Charakteristika okresu Jičín, 2019. Český statistický úřad [online]. 26. 03. 2019 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/charakteristika_okresu_jicin

³ Administrativní rozdělení okresu Jičín: stav k 1. 1. 2016, 2016. In: Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad, 18. 06. 2019 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11264/17845166/Ji%4D%C3%ADn.png/67b70f8d-6be9-495d-94de-30caef14a279?version=1.1&t=1478248523420>

registrovaných šachistů (aktivních i neaktivních⁴). Všechny kluby jsou registrovány v Královéhradeckém šachovém svazu (KHŠS).⁵

Ve vymezeném regionu existovaly ještě kluby v Kopidlně a Libáni, o kterých jsou v historických záznamech zmínky. Tyto oddíly jsou již ale zaniklé.⁶

4 Status hráče neaktivní znamená, že dříve byl registrován, ale nyní již nehraje a nejsou za něj placeny členské příspěvky.

5 Oddíly: Seznam aktivních oddílů k 13. 12. 2018, Královéhradecký krajský šachový svaz [online]. [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: http://khss.chess.cz/?page_id=17

6 FLORA, Tomáš, 1999. 125 let jičínského šachu (1874-1999). Jičín: Městský úřad. s. 28.

5 Informace o šachu

5.1 Co jsou šachy

„Šachy neboli šach (z perského šáh, panovník) jsou desková hra pro dva hráče, v dnešní soutěžní podobě zároveň považovaná i za odvětví sportu. Moderní forma vznikla v 15. století v jižní Evropě úpravou perské šachové hry šatrandž, následníka staré indické hry čaturanga. Šachy se hrají na šachovnici, čtvercové desce rozdělené na 8×8 polí střídavě černých a bílých. Každý hráč má na počátku hry celkem šestnáct kamenů šesti druhů: krále, dámu, po dvou věžích, střelcích a jezdcích a osm pěšců. Hráči, označovaní jako „bílý“ a „černý“ podle barvy kamenů, kterými hrají, střídavě provádějí tahy, tedy přesuny kamenů po šachovnici. Cílem hry je mat, takové napadení soupeřova krále, které nelze odvrátit.

Šachy neobsahují prvek náhody, partii rozhodují schopnosti a znalosti hráčů. Během staletí vznikala rozsáhlá šachová teorie, která má dnes charakter vědy. Kompoziční šach rozvíjí umělecký aspekt šachů. Výuka a hraní šachů se doporučuje jako způsob, jak zlepšit kvalitu myšlení a rozvinout příznivé charakterové vlastnosti. Šachy jsou jednou z nejpobulárnějších her světa a hrají je miliony lidí.

Šachové zápasy a turnaje se organizují od počátků této hry a šachový sportovní život se výrazně rozvíjí od poslední čtvrtiny 19. století. První oficiální mistr světa v šachu Wilhelm Steinitz svůj titul vybojoval v roce 1886. Jeho současným následovníkem (od roku 2013) je norský šachový velmistr Magnus Carlsen. Nejlepším českým šachistou je od roku 2003 David Navara.

Ve druhé polovině 20. století začaly být v šachu používány počítače; v počátcích jejich vývoje se vytvoření šachového programu považovalo za dobrý test schopnosti počítačů napodobit lidské myšlení. Zpočátku nedokonalé programy se postupně zlepšovaly a roku 1997 vyhrál šachový počítač zápas proti tehdejšímu mistru světa Garrimu Kasparovovi. Počítače v roli

*sekundantů a rozsáhlé databáze partií a pozic umožnily také zlepšení přípravy šachistů; značné popularitě se těší i hraní šachů po internetu.*⁷

5.2 Šachové pojmy

Aby čtenář mohl pochopit některé často používané pojmy v dalším textu, je nutné je vysvětlit. V této podkapitole se zaměřím na ty nejdůležitější z nich, aniž bych je vysvětloval příliš dopodrobna.

5.2.1 Délka šachové partie

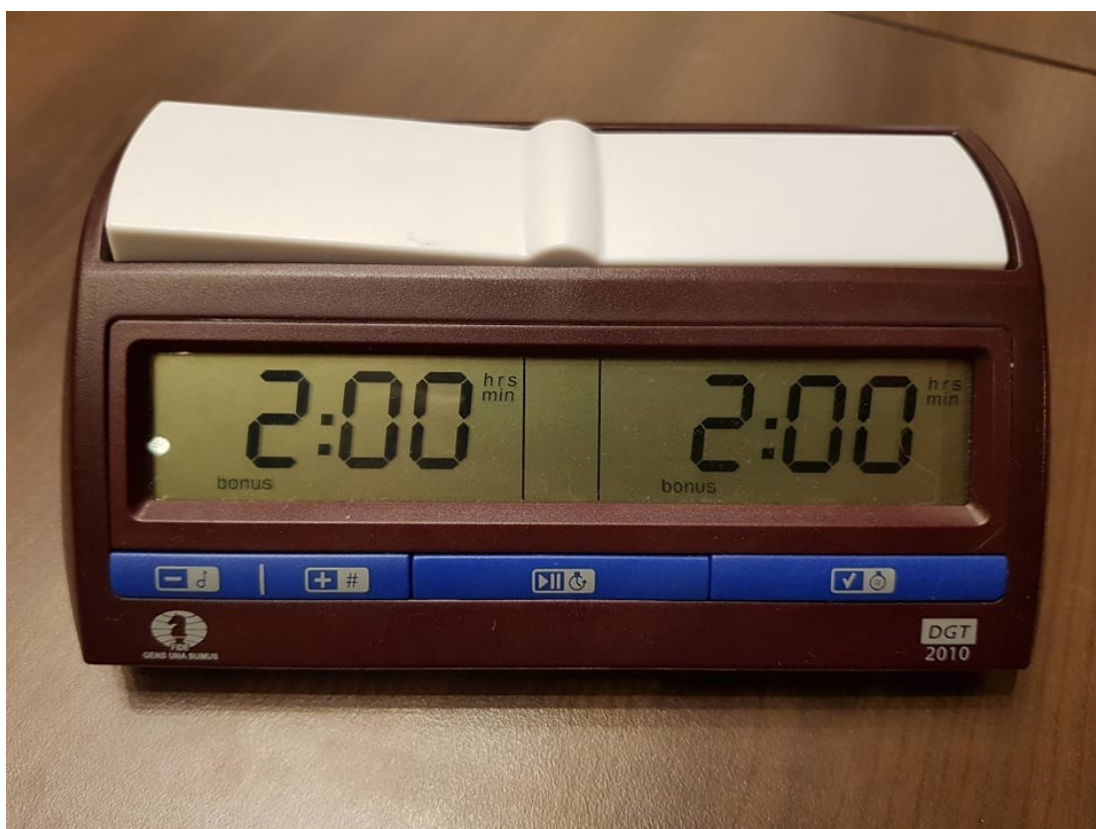
Šachy jsou v soutěžních hrách omezeny časem, pro jehož měření slouží speciální hodiny se dvěma ciferníky (nebo displeji), které jsou propojeny tak, že současně nemohou být oba ciferníky v chodu. Po provedení svého tahu hráč zastaví svoje hodiny a zároveň je spustí soupeři. V případě, že hráč spotřebuje všechn svůj čas, stanovený pro hru, partii většinou prohrává (až na výjimky stanovené v pravidlech, kterými se v této práci není třeba podrobněji zabývat).⁸

Z hlediska času rozlišujeme tři základní druhy soutěžních temp. Vážný šach, rapid šach a bleskový šach. Ve vážném šachu má každý z hráčů na rozmyšlenou nejméně 60 minut. Rapid šach je hra, ve které má každý hráč na rozmyšlenou nejméně 10 minut a méně než 60 minut. V bleskovém šachu má každý hráč na rozmyšlenou méně než 10 minut. V případě hry s přidáváním času možným u digitálních hodin, se do výše uvedených rozmezí musí vejít součet počátečního času a šedesátinásobku přídatku za tah.⁹ Základní pravidla šachu jsou sepsána pro vážný šach. Pro rapid a bleskový šach jsou v nich určité odlišnosti. Vlastní délku partie stanoví propozice turnaje nebo rozpis soutěže.

7 Příspěvatelé Wikipedie, Šachy [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2019, Datum poslední revize 3. 06. 2019, 10:59 UTC, [citováno 3. 07. 2019] <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0achy&oldid=17318177>>

8 Pravidla šachu FIDE: platná od 1. ledna 2018, 2018. In: Goynuk (Antalie, Turecko): FIDE, s. 7-8. Dostupné také z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2018/01/Pravidla_sachu_FIDE_2018.pdf

9 Pravidla šachu FIDE, pozn. 8, s. 13-14.

Obr. 3 – digitální šachové hodiny DGT 2010

5.2.2 Zvláštní formy šachu

Existují také zvláštní formy šachu, jako například kompoziční šach, korespondenční šach, Fischerovy šachy nebo šachová simultánní hra (slangově simultánka). Kompoziční nebo též problémový či úlohový šach spočívá v tvorbě šachových kompozic, tedy uměle vytvořených pozic majících nějaké zadání a řešení (např. černý dá mat druhým tahem).¹⁰ Diagramy, které v tomto odvětví vznikají, jsou pro praktické hráče jedinečným způsobem k procvičování šachových kombinací či pozičního citu. Korespondenční šach je odvětví, kdy spolu soupeři hrají na dálku za pomoci pošty či emailu. K sehrání partie je hráčům přidělen čas v řádu dnů. K takovým partiím je také povoleno používat literaturu, počítač i rady přátel. Toto odvětví bylo velmi populární dříve, s příchodem počítačů a šachových programů již ale na své oblíbenosti

10 VESELÝ, Jiří, Jan KALEDOVSKÝ a Bedřich FORMÁNEK, 1989. Malá encyklopedie šachu. Praha: Olympia, 430 s. ISBN 27-029-89, s. 169.

velmi ztratilo.¹¹ U Fisherových šachů je za určených pravidel před partií nalosováno postavení figur na základní řadě a poté již se hraje běžným způsobem. Simultánní hra je hra jednoho hráče s několika soupeři současně. Často se jí využívá k propagaci na různých akcích, kdy například mládež porovnává svoje síly s nějakým velmi silným hráčem.¹²

5.2.3 Koeficient Elo a tituly šachistů

Koeficient Elo (anglicky Elo rating) je osobní hodnocení výkonnosti hráče. Je počítán matematicky a vychází z teorie pravděpodobnosti. Zohledňuje výsledky jednotlivce a porovnává je se silou soupeřů. Autorem je americký statistik Arpad Elo, podle něhož získal název. Systém koeficientů Elo byl zaveden v USA od roku 1959. Celosvětová organizace FIDE ho převzala v roce 1970. Je používán v šachu, ale teoreticky ho lze použít pro jakoukoli hru, ve které spolu soupeří dvojice hráčů.¹³

V současné době se koeficienty dělí na Elo mezinárodní (FIDE Elo) a národní, dále pak podle délky šachové partie (Elo, rapid Elo a bleskové Elo). FIDE Elo se vydává vždy na začátku nového kalendářního měsíce. České národní Elo se vydává na začátku ledna, května a září.

„Na Elo je třeba pohlížet jako na odhad relativní síly hráče. Např. pokud se spolu utkají 2 hráči s Elo 1200 a po nějaké době, kdy oba trénovali a u obou došlo k podobně velkému zlepšení, se utkají znovu, hodnocení Elo tento absolutní nárůst výkonnosti obou hráčů není schopen zachytit. Další omezení se týká regionální podmíněnosti – když je hodnocení založeno na hře mezi stále stejnými hráči (šachový oddíl, návštěvníci jednoho šachového serveru, ...), ztrácí svou vypovídací hodnotu. Je velmi důležité, aby hráči navštěvovali různé soutěže, kde mohou hrát s mnoha různými soupeři. Pokud výkonnost hráče zůstává konstantní, jeho Elo má tendenci v čase klesat. Jev je způsoben tím, že schopnosti jeho soupeřů se v průměru časem zlepšují, čímž se zvyšuje šance, že jej porazí a jeho Elo tedy klesne, přestože si hráč může zachovávat svou výkonnost. U šachů jsou pak specifické

11 VESELÝ, pozn. 10, s. 172.

12 VESELÝ, pozn. 10, s. 344.

13 VESELÝ, pozn. 10, s. 165-167.

*některé další jevy – např. bílý je zvýhodněný oproti černému, ale systém Elo zvýhodnění začínajícího nebere v potaz.*¹⁴

Mezi nejlepší světové hráče současnosti se řadí ti s Elo ratingem vyšším než 2700. Aktuálně se jejich počet pohybuje kolem 40. Je pravděpodobné, že se tato hranice brzy přesune na 2800, kterou již krátkodobě překonalo 14 hráčů, ale dlouhodobě ji drží pouze současný mistr světa Nor Magnus Carlsen, který je vlastníkem rekordního ratingu 2889 (měl ho 21. dubna 2014).¹⁵ Z českých šachistů se do top listiny řadí pouze jeden – David Navara (2734). Další dva hráči přesahují 2600 a následujících 15 hráčů se pohybuje nad hranicí 2500.¹⁶

V šachu jsou hráči s vyšším ratingem často také označováni tituly. Mezinárodní tituly FIDE spravuje Klasifikační komise FIDE jako orgán, který rozhoduje v konečné instanci. Tituly jsou: velmistr (GM), mezinárodní mistr (IM), mistr FIDE (FM), kandidát mistra (CM), velmistryně (WGM), mezinárodní mistryně (WIM), mistryně FIDE (WFM), kandidátka mistra (WCM). Tituly platí ode dne udělení doživotně.¹⁷ Tento systém zavedla Mezinárodní šachová federace v roce 1950 a s menšími změnami je používán dodnes.¹⁸ Způsob získání šachového titulu je uveden v Pravidlech pro tituly FIDE účinných od 1. července 2017.

5.3 Dějiny šachu v českých zemích

Než se šachová hra do českých zemí dostala, urazila celkem dlouhou cestu. Arabové ji znali v 9. století, od nich se ji začátkem 11. století naučili Španělé a Italové. Ve druhé polovině 12. století se hra rozšířila do dnešní Francie, Anglie a Německa. Současně s tímto směrem se šachy objevují i v Rusku, kam pravděpodobně přišly přímou cestou z Asie. O přesné

14 Příspěvatelé Wikipedie, Elo [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2019, Datum poslední revize 19. 06. 2019, 12:12 UTC, [citováno 8. 07. 2019] <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Elo&oldid=17395742>>

15 Live Chess Ratings: 2700chess.com [online], 2019. Live Chess Ratings [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://2700chess.com/>

16 World Chess Federation [online], Athens: World Chess Federation [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://www.fide.com/>

17 Pravidla pro tituly FIDE účinná od 1. července 2017, 2017. FIDE. Dostupné také z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2019/05/Priloha_2_VV135_Pravidla_pro_tituly_FIDE.pdf, s. 1.

18 CHALUPA, Ivan, 2012. Historie šachu. 1. Praha: Lika klub. ISBN 978-80-86069-76-0, s. 90.

dataci, kde v Evropě se hra objevila nejdříve, vedli spory již staří kronikáři, jelikož každý ze států si toto prvenství chtěl přivlastnit. Mnohé historické zápisy také nelze brát za pravdivé, jelikož pozdější kronikáři, především z doby romantismu, líčí své hrdiny jako šachové mistry v době, kdy v Evropě šachy ještě nebyly.

O hraní šachu v českých zemích se cizojazyčné historické zdroje příliš nezmiňují, proto prvním dokladem nám může být zmínka, kterou popisuje ve své kronice Kosmas (1045 – 1125). Ve verších o svatém Vojtěchovi velebí zbožnost biskupa, kdy po mši nehoduje a nesnaží se někoho překonati v malicherném šachu. Těmito slovy pravděpodobně naráží na církevní hodnostáře své doby. To dokládá, že Kosmas hru musel znát, nebo o ní alespoň slyšet.

Další záznam o šachu v Kosmově kronice české se týká dvora knížete Vratislava II (od roku 1085 krále). Kníže roku 1081 poslal na pomoc v boji císaři do Itálie vojsko vedené jeho synem Bořivojem II., jemuž pomáhal Vratislavův rádce, německý šlechtic Wiprecht z Grojče. Po návratu Vratislav nabízel Wiprechtovi různé dary, mezi nimiž údajně byla i šachovnice s figurkami ze slonové kosti a z křišťálu. Zdali je tato informace bezpečně pravdivá, nelze soudit. Jisté ale je, že v té době byla šachová hra v Itálii známa a vzhledem k obchodním, vzdělávacím i náboženským stykům je více než pravděpodobné, že se šachy v té době rozšířily i mezi Čechy.

Lze tedy shrnout, že šachy se do českých zemí dostaly z Itálie na konci 11. století. V severních zemích tou dobou ještě nebyly známy, s východními zeměmi nebyly styky příliš důvěrné, Francie šachy také neznala a ukazatelům na Německo odporuje názvosloví, které je v české krajině upraveno z latiny.

Další doklad o znalosti šachu v českých zemích najdeme v Dalimilově kronice ze začátku 14. století, kde je psáno: „*Dohubim' kniežeci plod, tiem činem bude náš slovúten rod. Budem kniežaty jako v šachy hráti a ot každého budem dary bráti.*“

V průběhu 14. století lze dohledat několik různých zmínek o hře v souvislosti s králem Karlem IV.

Důležitým a nezvratným důkazem znalosti šachu je rukopis Tomáše Štítného ze Štítného s názvem „*Kniežky o šašiech a co hra šachová ukazuje a učí neboli co znamená*“, napsaný

kolem roku 1390. Autor zde na základě přirovnání k šachové hře zobrazuje a kritizuje soudobou společnost a poměry v ní. Lze tu ale i jasně vyčíst, jak se nazývaly jednotlivé figury a jakým způsobem se s nimi hrálo.

V pozdější historii lze najít více záznamů o šachu. Jedná se například o účetní záznamy řemeslníků, vyrábějících pro šlechtice figury či šachovnice. Zmiňuje je i Jan Ámos Komenský v knize Orbis pictus. Ze 17. a 18. století se již dochovaly knihy, pojednávající přímo o šachové hře.¹⁹

19 ZÍBRT, Čeněk, 1888. Dějiny hry šachové v Čechách ob dob nejstarších až po náš věk: studie kulturně-historická. Praha: Bursík & Kohout, 28 s. Dostupné také z: http://www.eknihovna.maxzone.eu/dejiny_hry_sachove-zibrt.html

6 Vznik a vývoj sportu

6.1 První spolky

Šachy se hrály především rekreačně v soukromí a v kavárnách, ale našlo se i několik specializovaných míst, jako například londýnské šachové salony Simpsonův Divan (Simpsonův kuřácký salonek) nebo Riesův Divan. Zde se scházeli muži, kteří se šachu věnovali více, a probíhaly i vzájemné zápasy na více partií. V druhém jmenovaném se také roku 1849 uskutečnil první opravdový turnaj na anglické půdě, který byl hrán vylučovacím způsobem. V Praze můžeme jako zástupce míst, kde se šachy často hrály, jmenovat umělecký kroužek Slovanské kavárny či kroužek studujících malostranského a staroměstského gymnázia.

Důležitým milníkem v českém šachu je rok 1867, kdy se v kavárně U české koruny v Ovocné ulici ustanovil českoněmecký "Prager Schachclub", který velmi brzy soustředil přes 50 členů. V červenci 1868 se přestěhoval do Regnemerovy kavárny, kde každý rok pořádal klubové turnaje.

Ještě téhož roku ale někteří zakladatelé Prager Schachclubu spolek opusitli pro nesplnění jejich představ a v následujícím roce založili ryze český spolek – Šachový odbor Akademické čítárny. Jeho předsedou se stal asistent České techniky D. Zbrožek a jednatelem Antonín Kvičala, oba významní čeští šachisté. Brzy měl tento spolek přes 90 členů.

V květnu 1872 se v Praze konal první sjezd českých šachistů, který tento spolek uspořádal. Šlo vlastně o turnaj několika výkonnostních kategorií a jeden z prvních zaznamenaných turnajů u nás.

Jiný záznam o šachu z roku 1870, tentokrát z Moravy, můžeme najít v článku lednového vydání časopisu Deutsche Schachzeitung od významného brněnského skladatele úloh Dr. A. Nowotného: *„Zdejší poměry šachové jsou poněkud rozporného charakteru. Opakované pokusy o založení šachového spolku částečně ztroskotávají na tom, že nelze nalézt vhodnou spolkovou místnost, ale především také na tom, že celkem obstojný počet existujících šachových sil je rozštěpen do několika stran a proto není tento podnik dostatečně vážně a mocně podporován. K lepším šachistům Brna dlužno počítat: majora Dregera, Dr. Manuela, Hoffmanna, Oesterreichera, Kohna, Ondersta, Czecha. Pan J. F. Horsky je pilným*

ctitelem problémového umění a učinil od počátku tohoto studia pozoruhodné pokroky. Schůzky šachistů se konají dílem v kavárně Neuhauser a dílem v kavárně Jotz. Menší i větší šachové akce se objevují jen ojediněle. V každém případě je politováním hodné, že se ve městě s více než 60.000 obyvatel nedaří ustavit skutečný šachový spolek.“²⁰

6.1.1 První zmínky o šachu na Jičínsku

První doložená zmínka o šachovém dění v Jičíně pochází z 11. 5. 1874. V zápisu ze schůze občanské besedy je uvedeno: „Pan Marjánko předložil stanovy šachovního klubu co odboru.“ Stanovy byly přijaty a odbor měl nedlouho po založení „přehojné účastenství“. Bohužel ještě ve stejném roce se pan Marjánko odstěhoval a odbor opět zanikl.

Z dalších let najdeme v Jičíně zprávy o hře v souvislosti s Antonínem Holmanem, kaplanem na Jičínském gymnáziu, který vydal sešit o 48 stranách s pravidly šachu a 37 diagramy.

Poté opět na dlouhou dobu nic.²¹

6.1.2 Český spolek šachovní

Podobně jako v Jičíně, tak i v různých dalších městech vznikaly v 2. polovině 19. století další menší šachové spolky, důležité je ale zmínit datum 20. března 1884. Tento den byl v Praze založen Český spolek šachovní, jenž stál v čele českého šachového dění v následujících mnoha letech. Sochař Bohuslav Šnirch se stal jeho prvním předsedou a je potřeba ho zmínit i proto, že je autorem návrhu tzv. „klubovek“ – dodnes nejznámějších a nejpoužívanějších českých šachových figur.

Do spolku hned po založení vstoupilo mnoho významných českých šachistů. Jeho sídlem byla do konce srpna Jedličkova kavárna a poté přesídlil do hotelu U černého koně v ulici Na Příkopě.²² Budovu hotelu bychom dnes hledali marně, byla později zakoupena Živnostenskou bankou a při její přestavbě zbourána. Dnes na jejím místě stojí budovy České

20 KALENDOVSKÝ, Jan, 1995. Historie šachu v Čechách. Brno, 50 s, s. 4-9.

21 FLORA, pozn. 6, s. 6-7.

22 KALENDOVSKÝ, pozn. 20, s. 10-14.

národní banky.²³ Další stěhování postupně následovala – do kavárny Slavie, do Moravské kavárny a zpět do Jedličkovy kavárny. Trvalé místo našel spolek až 1. února 1897 v kavárně Union na nároží ulic Národní a Na Perštýně.

Na konci 19. století byl Český spolek šachovní hlavním reprezentantem českého šachu doma i v zahraničí. Sdružoval nejlepší hráče, vydával „Šach-mat“ – první český odborný šachový časopis (bohužel se jednalo jen o několik dílů v malém nákladu) a v roce 1887 vydal i knihu České šachové úlohy.²⁴

6.1.3 Česká asociace šachová

V červnu 1886 se konal druhý sjezd českých šachistů. Tentokrát šlo o turnaj o 5 skupinách po osmi hráčích. Byla zde také diskutována myšlenka vytvoření společného svazu, která vešla ve skutečnost na ustavující schůzi 2. února 1888, kde byla založena Česká asociace šachová. Jejím účelem bylo rozšiřovat zálibu v šachovou hru, pořádat pravidelně sjezdy a turnaje a vydávat šachové tiskoviny.

Činnost asociace toho ale příliš nepřinesla. Díky jejímu přičinění byla roku 1888 vydána kniha Dr. Čenka Zírta – „Dějiny hry šachové v Čechách od dob nejstarších až po náš věk Studie kulturně-historická“ a v roce 1891 uspořádala třetí sjezd českých šachistů. Poté ovšem ukončila svoji činnost.²⁵

O další šachové dění se opět staral Český spolek šachovní, který uspořádal v srpnu 1895 další sjezd českých šachistů. Konal se v rámci národopisné výstavy, které předsedal hrabě Dr. Vladimír Lažanský. Hlavní turnaj sjezdu probíhal v menším sále Měšťanské besedy ve Vladislavské ulici, a kromě něho byl součástí sjezdu i turnaj v řešení šachových úloh, konzultační partie, Kotrčova simultánka a expozice předmětů s šachovou tematikou.

14. srpna 1896, tedy o téměř celý rok později, se udála další významná akce. Na pozvání Českého šachovního spolku přijel do Prahy ruský mistr šachu Michail Ivanovič Čigorin.

23 Palác Živnostenské banky Na Příkopě 28, c2003-2018. Historie ČNB [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: https://www.historie.cnb.cz/cs/bankovni_budovy_a_pobočkova_sit/bankovni-budovy/palac_zivnostenske_banky.html

24 KALEDOVSKÝ, pozn. 20, s. 15-16.

25 KALEDOVSKÝ, pozn. 20, s. 18-19.

Tento hráč byl v té době jedním z nejslavnějších na světě, především díky zápasům o mistra světa se Steinitzem v letech 1889 a 1892 a turnaji v Hastingsu 1895, možná s nejsilnějším obsazením v 19. století. S Čigorinem přicestoval do Prahy i jeho učitel E. Šiffers. Oba hráči v následujících dnech sehráli několik partií proti jednotlivcům i konzultujícím skupinám. Vyvrcholením potom byla Čigorinova simultánka proti 26 hráčům s výsledkem 20 výher, 4 remízy a 2 prohry pro mistra.²⁶

6.1.4 Český spolek šachovní v Olomouci

Díky dlouhotrvající habsburské monarchii na konci 19. století měli politickou i hospodářskou moc v rukou Němci a vedli i v kultuře a sportu. Významnou událostí pro moravský šach se tak stalo založení první české šachové organizace na Moravě. Zasloužili se o to v Olomouci, kde vznikl „Český spolek šachovní“. Klubovna spolku byla v Národním domě.

19. – 21. srpna 1899 uspořádal spolek v Olomouci první šachový sjezd na Moravě. Je ale potřeba zmínit jinou, důležitější událost. Člen spolku Otakar Pavelka vítězstvím v turnaji v Kolíně nad Rýnem jako první Čech dosáhl titulu mistr šachu.

Zajímavostí je, že spolek přijal za svého člena i sídelního olomouckého kanovníka barona Josefa von Grimmenstein a jeho bratry. Byl to velmi dobrý tah, protože tyto muži se stali mecenáši spolku, a právě díky nim se místní hráči mohli utkat s mnoha silnými šachisty z jiných měst i zemí.²⁷

26 KALEDOVSKÝ, pozn. 20, s. 33-34.

27 KALEDOVSKÝ, pozn. 20, s. 35-41.

6.2 Období do 2. světové války

6.2.1 Ústřední jednota českých šachistů

Již na valné hromadě českoněmeckého Prager Schachclubu 29. května 1868 podal Jan Chorin návrh na založení České jednoty šachovní. Cíl této organizace viděl v pomoci při zakládání šachových klubů v zemích koruny české.²⁸

O realizaci této myšlenky se ale postaral až o mnoho let později Václav Kautský a 8. září 1905 vznikla Ústředí jednota českých šachistů (ÚJČŠ). Stala se tak první setrvávající celostátní organizací, zastřešující šachový sportu na našem území. Jejím úkolem bylo pěstovat a rozšiřovat šachovou hru u nás, ale i podporovat setkávání našich hráčů s hráči z ciziny. Do okruhu jejích činností patřilo pořádání sjezdů (spojených s pořádáním zemských přeborových turnajů), udělování mistrovských titulů, organizace členské základny a sdružování šachový klubů.²⁹ I tato organizace, stejně jako mnohé před ní, narážela na nedostatek činovníků, především na nižších krajských a klubových úrovních. Díky aktivitě neúnavného Václava Kautského a významným úspěchům silného šachisty Oldřicha Durase se ale udržela a prosadila.³⁰

Po vzniku sdružovala 5 klubů s 200 členy³¹ a do 1. světové války uspořádala 6 sjezdů, přispěla k založení Časopisu českých šachistů a jako technický poradce se podílela na uspořádání mezinárodního turnaje v Praze v roce 1908. Po první světové válce se přejmenovala na Ústřední jednotu československých šachistů a na valné hromadě 15. srpna 1919 byla rozčleněna na menší organizační celky. Tak vzniklo 7, později 9 žup³² (Brněnská, Jihočeská, Olomoucká, Pražská, Severočeská, Severozápadní, Slovenská, Východočeská a Západočeská).³³

28 ZÍBRT, pozn. 19, s. 6.

29 VESELÝ, pozn. 10, s. 401.

30 Šach: Oficiální orgán ÚJČŠ, 1940. Praha, 2(7).

31 VESELÝ, pozn. 10, s. 65.

32 Župa je vyšší územně správní celek v některých zemích.

33 MRAZÍK, Vladimír a Karel SKALIČKA, 1926. Šachová příručka. Praha, 112 s, s 69-75.

V Paříži 20. července 1924 se ÚJČŠ stala jednou z 15 zakládajících organizací Mezinárodní šachové federace FIDE³⁴, která funguje dodnes a stará se o organizaci šachu po celém světě.³⁵

V lednu 1926 vydali Dr. Mrazík a Dr. Skalička šachovou příručku, která dokumentovala mnoho informací o tehdejších poměrech v šachu. V jejím obsahu najdeme stanovy ÚJČŠ, směrnice župních stanov, různé řády, soupis českých šachových časopisů, rubrik a knih, informace o organizaci FIDE i šachových svazech celého světa, přehledy turnajů a jejich výsledků a seznam mistrů. Obzvláště významné jsou potom doporučení k zakládání nových spolků, vzorové stanovy pro nové spolky a seznam československých šachových sdružení.³⁶ Počet členů ÚJČŠ je odhadnut asi na 5000, kteří jsou činní ve 119 klubech a sdruženích a v 64 kroužcích a odborech.³⁷

6.2.2 Klub šachistů Hořice

Díky seznamu zmíněnému v předchozím odstavci můžeme s jistotou tvrdit, že na Jičínsku již existoval Klub šachistů Hořice.

Po první světové válce byly šachy hodně rozšířeny i v Hořicích, a to jak mezi vyššími vrstvami, tak mezi dělníky. Na podzim roku 1922 několik hráčů založilo šachový kroužek, ze kterého v následujícím roce vznikl „Klub šachistů v Hořicích“. Pravidelné schůzky se konaly o středách a pátcích v hostinci „U labutě“ na levé straně náměstí,³⁸ později v Hotelu Beránek i v neděli odpoledne. Dle informací z šachové příručky z roku 1926 měl klub 20 členů a předsedou byl Dr. Miloš Gruss.³⁹ Nutno ještě připsat, že podle jiných klubových informací, a hlavně oběžníku Východočeské župy ÚJČŠ z 12. 12. 1943, byl klub založen již

34 FIDE – francouzsky Fédération Internationale des Échecs.

35 VESELÝ, pozn. 10, s. 65.

36 MRAZÍK, pozn. 35, s. 1-4.

37 MRAZÍK, pozn. 35, s. 100.

38 Kronika klubu šachistů Hořice, Hořice.

39 MRAZÍK, pozn. 35, s. 103.

v roce 1918. Sami hoříčtí v tom nemají jasno.⁴⁰ Od svého vzniku se členové oddílu účastnili turnajů, pořádali klubové přebory, hráli přátelská utkání a zorganizovali i simultánní produkce.

Nová Paka možná byla dříve

Kronika klubu v Nové Pace hovoří o založení oddílu již v roce 1901, o které si přičinil doktor Václav Matiss, a klubovém přejmenování o 11 let později na Polák Nová Paka. Ve výše zmíněném soupisu oddílů od Mrazíka a Skaličky ale nefiguruje. O něco jistější je již údaj z roku 1928, kdy klub měl 38 hráčů a potvrzení o existenci oddílu se objevuje na jaře 1932, kdy sehrál přátelský zápas s Jičínem.⁴¹

Jičín zaspal

Největší z regionálních měst Jičínska bylo k organizování šachového života netečné. Nebo o tom alespoň od pokusů ze 70. let 19. století nejsou žádné záznamy. Na začátku 20. století lze nalézt sice zmínku, ačkoliv nelichotivou, ve sborníku Akademické čtenářské jednoty, a také místní deník Krakonoš v ročníku 1911 vedl šachovou hlídku s diagramy a sloupek s označením Šachy je k nalezení i v jiném oběživu – Jičínském kraji číslo 31, ale 1. světová válka šachovou aktivitu opět utnula. V roce 1932 napsal profesor Červený rozsáhlý článek do Jičínského kraje, kde se pokusil zmapovat dění. Od svého působení v roce 1922 ovšem nenalézal žádné organizované hráče a jednotlivci, se kterými většinou náhodně sehrál nějaké partie, neměli o pravidelnost zájem.

Klub šachistů Hradec Králové a Šachový klub Turnov sehrály v Jičíně 28. 11. 1926 propagační utkání, které popisuje 5. a 6. číslo deníku Krakonoš z roku 1926. Díky tomuto kroku se podařilo profesoru Červenému vytvořit šachový kroužek. Ten zakotvil v restauraci u Koubků, krátký čas se pravidelně scházel, sehrál turnaj a poté opět zanikl.

Od roku 1929 opět vznikly šachové kroužky a bylo jich hned několik. Skládaly se z akademiků, důstojnického sboru a lidí kolem Klosova knihkupectví. V městské kronice

40 BUDINSKÝ, Miroslav, 2009. Z historie šachů v Hořicích. In: Šachový oddíl TJ Jiskra Hořice [online]. Hořice: ŠO TJ Jiskra Hořice [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachyhorice.wz.cz/index.php?idir=0000&file=foto-old>

41 Kronika klubu Nová Paka, Nová Paka.

z let 1930 a 1931 jsou napsány tři zápisy, které dokládají, že se v Jičíně pravidelně hrály šachy nejméně na třech místech – v hotelu Hušek, restauraci U Koubků a v kroužku odbočky Svazu důstojníků.⁴²

6.2.3 Založení šachového klubu v Jičíně

Na konci roku 1931 byla dobrá situace, bylo již jen potřeba, aby se objevil činovník, který zajistí patřičnou organizaci. Stal se jím profesor Karel Weiss, který sestavil soupis zájemců a svolal ustavující schůzi. 11 přítomných odsouhlasilo následující usnesení: „*1. Založiti ihned šachový spolek pod názvem Šachový klub Jičín. 2. Přijmouti pro klub stanovy dle vzoru vydaného ÚJČŠ a zadati je ke schválení úřadům.*“ Stalo se tak 30. ledna 1932 v restauraci U Koubků. Volné sdružení šachistů, které vedl profesor Červený, do klubu formálně vstoupilo během února.

Jičínské veřejnosti se klub představil úspěšnou akcí 24. února 1932, kterou byla simultánní hra mistra šachu E. F. Bogoljubova. Od března do května byl sehrán kvalifikační turnaj, který měl dvě skupiny po dvaceti hráčích.

12. dubna 1932 se konala první členská schůze klubu. Účastnilo se jí 35 členů a 3 hosté, ale ve zprávě o stavu je uvedeno, že klub má 76 členů.

5. květen 1932 se zapsal dalším prvenstvím – bylo sehráno přátelské utkání s Šachovým klubem Turnov. Další čtyři zápasy následovaly během května a června. Dva s Šachovým klubem Mnichovo Hradiště, jeden s Šachovým klubem Hořice a odvetný zápas v Turnově.

Funkcionáři jičínského klubu nezháleli a po předběžných jednáních byli pověřeni pořádáním desátého sjezdu Severočeské župy. V dnešní terminologii by se sjezd dal přirovnat k některému většímu krajskému přeboru. Akce se konala v hotelu Hušek od 31. července 1932 do 7. srpna 1932 a obsahovala pět turnajů ve vážné hře, bleskový turnaj, řešitelskou soutěž, zápas s Pražskou župou na 41 šachovnicích (s výsledkem 30,5:10,5 pro Pražany), simultánku mistra Flohra se 44 hráči (s výsledkem 36 výher, 1 prohra a 7 remíz pro mistra) a doprovodné aktivity. Sjezd měl velký úspěch, propagačně přinesl svůj účel a zisk pro klub i město byl i hospodářský.

42 FLORA, pozn. 6, s. 7-8.

Od ledna do března 1933 sehrál Šachový klub Jičín své první pohárové zápasy a již o rok a půl později 20. října 1934 se stal mistrem Severočeské župy. Ta byla v té době členěna na skupinu jižní a severní a o pohár bojovali vítězové obou skupin. V dalších třech letech titul neobhájil, ale stále hrál pohárové utkání na velmi vysoké úrovni, stejně jako probíhaly klubové přebory a přátelské zápasy s jinými kluby. Zázemím pro hráče byl i nadále hotel Hušek, jen přejmenovaný na hotel Slavie.⁴³

6.3 2. světová válka

Ačkoliv byla válka a za dobu jejího trvání zahynula řada českých mistrů při bojích i v koncentračních táborech, v okupovaných českých zemích dále probíhal šachový život. Obzvláště zajímavé je porovnání čísel z let 1940 a 1945. V prvním zmíněném roce dle zprávy matrikáře ÚJČŠ evidovala 2.907 členů ve 148 klubech. Tato čísla jsou částečně odhadnuta z předchozích let, jelikož všechny župy nezaslaly přesné počty.⁴⁴ Oproti tomu po válce na konci roku 1945 lze z Šachové ročenky Valašského šachového okrsku zjistit, že ÚJČŠ měla 12 šachových žup s celkem 450 šachovými spolky a asi 16 tisíci registrovanými členy.⁴⁵ Místo zmenšení počtu členů tedy spíše došlo k rozkvětu klubové činnosti. O rok později byly rozesílány registrační karty a následně vystavovány šachové legitimace, potvrzující příslušnost k jednotě šachistů.⁴⁶

Podobný trend jako v českých zemích byl i na Jičínsku. V Jičíně se až do léta 1943 i nadále hrály klubové přebory (na podzim a na jaře), různé turnaje a pohárové zápasy. V těch dokonce Jičínští několikrát po sobě bojovali o titul mistra Severočeské župy ve finálových zápasech s Mladou Boleslaví, ale získali jej pouze v sezóně 1940–41. Jedinou ilustrací tehdejší atmosféry je zápis z výborové schůze 23. 1. 1940, kde je psáno: „*Bylo usneseno vyškrtat závadné nápisy týkající se bývalé republiky ČSR.*“ Od sjezdu Severočeské župy na

43 FLORA, pozn. 6, s. 9-17.

44 Šach: Oficiální orgán ÚJČŠ, 1940. Praha, 2(7).

45 DROZD, František, ed., 1945. Šachová ročenka 1945 – 1946. Valašské Meziříčí, 29 s. Dostupné také z: http://www.sachy-vsetin.cz/files/files/1_sachova_rocenka_1945_46.pdf, s. 3.

46 Československý šach: Oficiální orgán ÚJČŠ, 1946. Praha, 40(11).

konci července 1943 do poloviny roku 1945 ale informace o šachu v Jičíně končí. Válka zřejmě veškeré volnočasové i sportovní aktivity již zastavila.⁴⁷

I Hořice do jisté míry potvrzují rozkvět šachové činnosti po válce. Dle zápisu klubové kroniky měl oddíl v roce 1943 pouze 16 členů, ale v roce 1945 o 39 více.

6.4 Období 1945–1968

Poválečná obnova

V září 1945 zahájil jičínský oddíl obnovu šachové činnosti, která ovšem nebyla příliš úspěšná. Podzimní klubový turnaj se nedohrál, z dalších let jsou záznamy pouze ze schůzí výboru a bleskovém turnaji 9. listopadu 1947. V Sezóně 1948–49 byl přebor klubu rozehrán ve třech výkonnostních třídách o celkem 32 hráčích, ale jelikož 13 z nich byli vojáci, kteří v průběhu turnaje z Jičína odešli, dohrála se pouze jediná. 26. ledna 1950 je v knize zápisů uvedeno toto: „*Od roku 1949 byl velký nezájem a většina hráčů přestala chodit do šachů.*“⁴⁸

Československý šachový svaz

S nástupem komunismu se měnily věci ve všech odvětvích a nejinak tomu bylo ve sportu, i zde si stát nárokoval řízení a kontrolu. V roce 1953 se změnila organizační struktura československého sportu a o čtyři roky později vznikl Československý svaz tělesné výchovy a sportu (ČSTV). Jeho šachová sekce se stala nástupcem ÚJČŠ.⁴⁹

Reagovat musely i jednotlivé kluby. Valná schůze Šachového klubu Jičín se usnesla, že se dobrovolně začlení do závodního klubu ROH Agrostroj Jičín. Začleňování ale neprobíhalo již od počátku příliš dobře, proto se usnesením z výroční schůze 9. 4. 1953 šachový kroužek přesunul do jednoty Slavie.⁵⁰

47 FLORA, pozn. 6, s. 19-22.

48 FLORA, pozn. 6, s. 23.

49 VESELÝ, Jiří, 2008. Bíločerné vzpomínání. 1. Praha: Československý šach, 192 s. ISBN 80-902582-6-6.

50 FLORA, pozn. 6, s. 23-24.

Podobnou nucenou změnu měly i další regionální kluby, vznikl tak TOS Lázně Bělohrad (klub založen 1959) a Regula Nová Paka a Mileta Hořice.⁵¹ Pro poslední jmenovaný oddíl to přineslo i herní změny, jelikož dříve se do organizovaných soutěží ve Východočeské župě klub zapojoval výjimečně. Nyní již soutěžní aktivitu stát vyžadoval, a tak hořická družstva od roku 1951 pravidelně hrála pohárové zápasy. Výsledkově po dalších 35 let oscilovala mezi Krajským přeborem a Krajskou soutěží, respektive po přejmenování Krajským přeborem II. třídy a I. třídy.⁵²

Příchod mládí

I v Jičíně nebyl nový název Slavie Jičín jedinou novou věcí. Díky aktivitě učitele Strnada, právníka Zemánka a díky listopadovému mládežnickému turnaji se oddíl rozrostl o mnoho nových hráčů. V lednu následujícího roku se do vedení klubu dostal jako předseda Karel Strnad, organizační pracovník Ing. Josef Mareš, propagačně výchovný pracovník Zdeněk Urban, hospodář JUDr. Jaroslav Sládek a cvičitel JUDr. Alois Zemánek. Tuto pětici zmiňuji proto, že v následujících letech se významně podíleli na chodu klubu a jeho úspěších.

To, že mládí slibovalo velkou budoucnost pro jičínský šach, můžeme doložit na individuálním úspěchu, kterého docílil Jan Vlachý, když vyhrál Krajský přebor dorostu, ze třetího místa postoupil z polofinále v Děčíně a v celostátním přeboru v Jablonci nad Nisou obsadil 6. místo (z 12 účastníků). Se zvyšováním věku stoupaly i zkušenosti hráčů a síla družstva. Šachový život v Jičíně se vrátil do období před válkou. Hrály se přebory oddílů, hráči se účastnili turnajů, družstva hrála krajské soutěže.

Slavie Jičín v sezóně 1956–57 postoupila do Krajského přeboru a v dalším roce v něm skončila na 2. místě. Také v tomto roce asi poprvé měla i „B“ družstvo, které v Krajské soutěži skončilo na 3. místě z 8 účastníků.

Od léta 1958 začalo vystupovat družstvo pod hlavičkou tělovýchovné jednoty, tedy jako TJ Jičín, vedení klubu ale zůstalo stejné. Horší to bylo se sportovními výsledky. V sezóně 1959–60 odstoupilo družstvo po třetím kole z krajského přeboru, protože se nedokázalo scházet v plné desetičlenné sestavě. Krajský přebor se v té době hrál v deseti hráčích,

51 FLORA, pozn. 6, s. 24.

52 Kronika klubu šachistů Hořice, Hořice.

s povinností mít jednu ženu a jednoho dorostence. Oproti tomu krajská soutěž vyžadovala pouze 8 členů sestavy. Další roky stagnace pokračovala. Mohly za to mnohé okolnosti, kvůli nimž nemohli nastupovat silní hráči, ale i reorganizace územního členění, která do jičínského okresu přivedla silná družstva z oblasti Hořic a Nové Paky, která do té doby hrála ve Východočeském kraji, zatímco Jičín v Severočeském.

Kvůli stagnaci došlo v roce 1964 ke změnám ve vedení oddílu a vzhledem k potížím obsadit všechny šachovnice v zápasech se družstvo 3 roky účastnilo pouze nejnižšího okresního přeboru. Nedostatek hráčů ale v té době nebyl pouze problém jičínských.⁵³

6.5 Období 1968–1989

Politické události roku 1968 a následná normalizace zasáhla i do života šachistů. Někteří byli vězněni státní bezpečností (StB) a jiní emigrovali do zahraničí. Za všechny takové můžeme jmenovat velmistra Lud'ka Pachmana, který se 7krát stal mistrem Československa a reprezentoval i na 2 šachových olympiádách.⁵⁴ I některé výroky Jičínského Vladislava Frýby se nelíbily StB, a ta proto vyslýchala i několik dalších hráčů oddílu.⁵⁵ Další přejmenování šachové sekce ČSTV na Šachový svaz ČSTV ze 7. září 1969 byla pouze formální záležitost.⁵⁶

Normalizace vyžadovala obrovskou činorodost, kterou v Jičíně dokázali předseda oddílu Ing. Tomáš Flora a hospodář profesor Josef Lukeš dobře administrativně dokládat. Dle pamětníků ale život v šachovém oddílu probíhal v přátelské atmosféře. V dlouhém období sezón 1973–74 až 1995–96 docházelo k pravidelné činnosti oddílu. Družstva měla střídavé úspěchy a neúspěchy, a to včetně postupů a sestupů v krajských soutěžích. Přebory oddílu se hrály pravidelně, ale v několika ročnících nebyly dohrány. Jednotlivci se účastnili různých turnajů (především bleskových, na které měli dobře natrénováno z pravidelných čtvrtčních

53 FLORA, pozn. 6, s. 26-32.

54 VESELÝ, pozn. 10, s. 274-275.

55 FLORA, pozn. 6, s. 33.

56 VESELÝ, Jiří, 2008. Bíločerné vzpomínání. 1. Praha: Československý šach, 192 s. ISBN 80-902582-6-6.

schůzek), okresních či krajských přeborů. O něco tíživější byly problémy s hrací místností, kterou musel klub často měnit.⁵⁷

Stejná situace byla i v Hořicích. V různých časech svého působení i místní šachisté měli problémy s hracími prostory. Postupně obešli mnoho místních hospod (například Na Borku, Na Doubravce či Bystřici) až se jim podařilo na konci 80. let zakotvit v sokolovně v Erbenově ulici, kde mají svoji klubovou místnost dodnes. Možná i proto o sobě hořičtí sami tvrdí, že až do osmdesátých let se jednalo spíše o ‚hospodský sport pánů v letech‘. To se začalo měnit na počátku sedmdesátých let, kdy se v oddílu objevovali mladí a nadějní šachisté. Mezi nimi musíme uvést Aleše Šedivého, který získal titul kandidáta mistra a mnoho let byl oporou nejen domácího družstva, ale i dvou extraligových.⁵⁸

K roku 1975 je datován i vznik šachového oddílu v Lužanech. Ten nejprve působil pod hlavičkou socialistického svazu mládeže (SSM), ale asi po dvou letech se transformoval na tělovýchovnou jednotu (TJ). V této době začala tradice turnajů v Lužanech.

Ve stejném roce byl také založen oddíl pod názvem Rudá hvězda Valdice (RH Valdice). V průběhu dalších let se v něm vystřídal mnoho hráčů i hostů (například z Liberce nebo Sobotky) a měl i vlastní aktivní mládež.

Pravděpodobně právě kvůli nutnosti být někde angažován prožíval v této době český šach největší rozmach co do počtu hráčů. Na konci roku 1987 bylo v Československu ve 1200 oddílech registrováno 34 tisíc členů.⁵⁹

6.6 Období 1989–2003

Šachový svaz České republiky

Ačkoliv šachový svaz ČSTV zastupoval Československo ve FIDE, po pádu komunismu se vnitřně rozdělil na Slovenský šachový svaz, Moravskoslezský šachový svaz (MŠS) a Český šachový svaz ČŠS. Po rozpadu federace se sice MŠS a ČŠS formálně sloučily do Šachového

57 FLORA, pozn. 6, s. 38-53.

58 O nás, 2009. Šachový oddíl TJ Jiskra Hořice [online]. Hořice: ŠO TJ Jiskra Hořice [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachyhorice.wz.cz/index.php?idir=0000&file=onas>

59 VESELÝ, pozn. 10, s. 67.

svazu České republiky, nicméně mezi oběma probíhaly spory. V roce 1999 došlo na konferenci ve Znojmě k určité dohodě a přejmenování na Českomoravskou šachovou federaci (ČMŠF), ale veškeré spory to neukončilo. Napjatou situaci pomohla vyřešit FIDE, která pohrozila ČMFS pozastavením členství, a tím prakticky donutila funkcionáře najít společnou řeč. 24. února 2000 tak vznikla současná podoba Šachového svazu České republiky (ŠSČR). Přijatelným řešením pro všechny zúčastněné se stalo rozdělení řízení do krajských šachových svazů.⁶⁰

Jičínsko

V roce 1989 je zaznamenán bleskový turnaj ve Valdicích. Konal se 20. 5. 1989 a měl 16 účastníků. V následující sezóně 1989–90 šachisté obsadili 1. příčku v Okresním přeboru družstev. To hráli ještě pod názvem RH Valdice. Nedlouho poté se ale přejmenovali na Sportovní klub policie a pod touto organizací se valdický klub téměř nepřetržitě účastní soutěží družstev až do současnosti.

V Jičíně se pro klub důležitým milníkem stal konec března 1996, kdy se po 45 letech šachisté rozhodli opět se osamostatnit a přestali být členy tělovýchovné jednoty. Zvolili právní subjekt obecně prospěšné společnosti, který byl 26. 3. 1996 zapsán pod názvem Šachklub AD Jičín, o. p. s. Písmena AD v názvu patřila sponzorovi, kterým se stala auditorská firma Ing. Zdeňka Urbana, která klubu vytvořila zázemí ve své budově u autobusového nádraží v Jičíně. V budoucích letech se také významně podílela na další činnosti klubu. Pro praktickou hru osamostatnění nemělo příliš velký dopad. Družstva nového klubu s většími i menšími úspěchy hrála soutěže a jednotlivci se účastnili turnajů.⁶¹

60 Příspěvatelé Wikipedie, Šachový svaz České republiky [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2019, Datum poslední revize 17. 06. 2019, 08:48 UTC, [citováno 9. 07. 2019] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0achov%C3%BD_svaz_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky&oldid=17376797>

⁶¹ FLORA, pozn. 6, s. 54.

6.7 Období 2003–2019

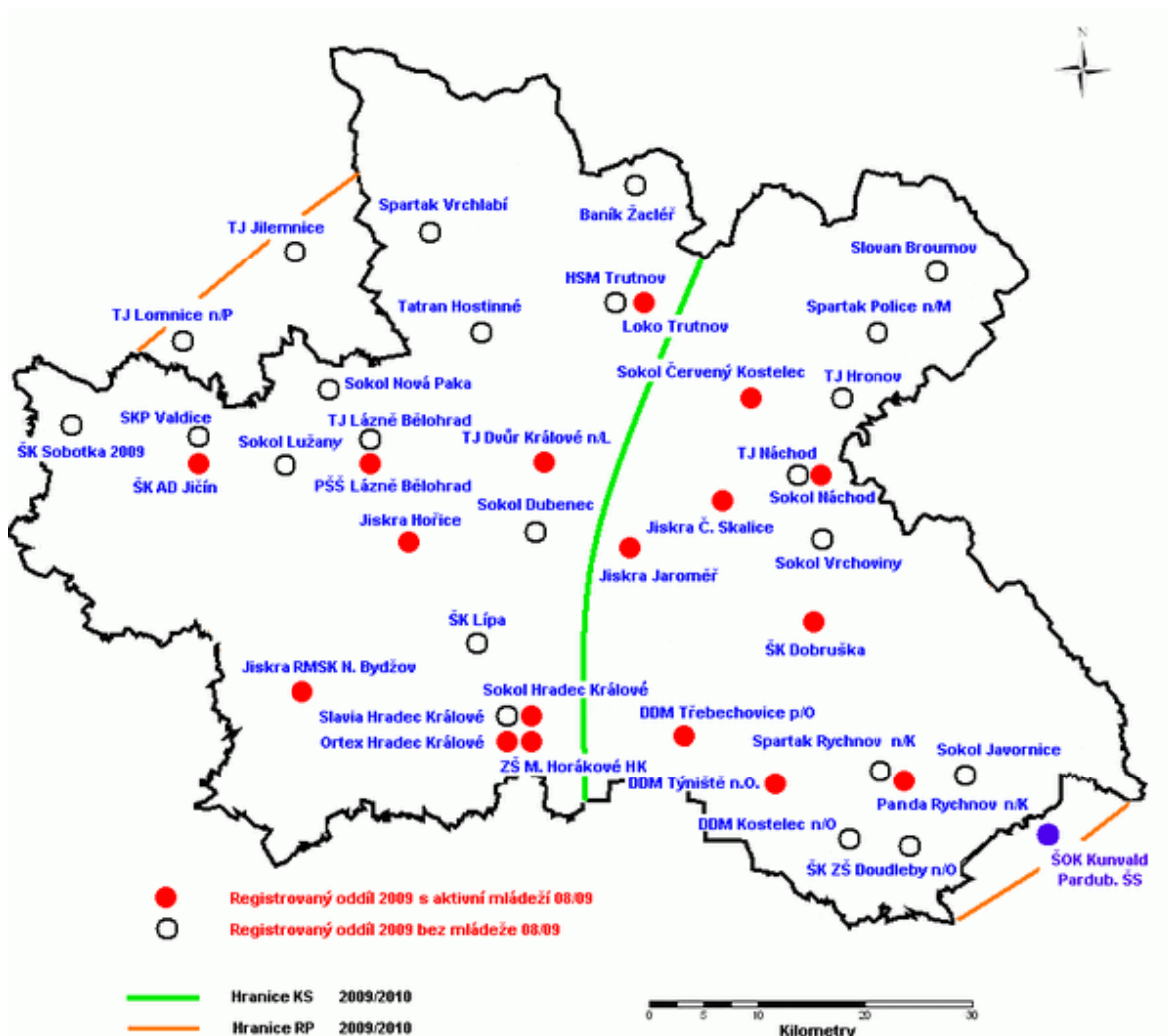
Reorganizace soutěží

S příchodem krajských svazů došlo i na zásadní předělání šachových soutěží. Vše je popsáno v obsáhlé Zprávě o činnosti Výkonného výboru ŠSČR 2002, která mimo jiné uvádí, že k 11. únoru. 2003 měl ŠSČR celkem 20.174 členů, z toho 13.157 jich bylo aktivních. Z české šachové mapy zmizely divize a vznikl systém lig přímo řízených republikovým svazem – Extraliga, 1. liga (západní a východní skupina), 2. liga (A, B, C, D, E, F) – a krajské soutěže řízené krajskými šachovými svazy.⁶² Toto uspořádání soutěží je používáno dodnes.

Pro tuto práci jsou důležité změny, které se udály na Jičínsku. Družstva Jičínského okresu hrála společně s těmi Semilskými v regionu E2, tedy v Libereckém kraji. Po reorganizaci se ale Jičínsko dostalo do kraje Královéhradeckého.

V Královéhradeckém kraji se soutěže člení na Krajský přebor, Krajskou soutěž (východní a západní skupinu) a Regionální přebor (skupiny sever, jih, západ, východ, či v posledních letech A, B, C). Kromě nejnižšího Regionální přeboru, kde hraje družstvo v pěti hráčích, jsou všechny ostatní soutěže kláním osmičlenných družstev (včetně ligových).

⁶² MODR, Břetislav, 2017. Zpráva o činnosti VV ŠSČR 2002. *Chess.cz: Šachový svaz České republiky z. s.* [online]. Praha: chess.cz, 22. 2. 2003 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: http://old.chess.cz/www/informace/konference/_2003/cinnost-vv-2002.html

Obr. 4 – mapa KHŠS ze sezóny 2009–10⁶³ používaná dodnes

Hořické úspěchy

Pro hořické tato změna byla ještě o rok posunuta, jelikož v přecházející sezóně dosáhli překvapivého úspěchu a z Liberecké divize E postoupili do 2. ligy. Také se dá říci, že v těch dobách začala pro Hořice zatím asi nejslavnější éra. Lze hledat souvislost s pěknou klubovnou v sokolovně, ale především díky aktivitě učitele Mgr. Jiřího Johna se klub rozrostl o řadu dětí a postupem času získal mnoho úspěchů právě v mládežnickém šachu. Za všechny

63 Mapa KHŠS, In: Královéhradecký krajský šachový svaz [online]. Hradec Králové: Královéhradecký krajský šachový svaz, 2009 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: http://khss.chess.cz/?page_id=19

jmenujme čtyřletou účast v Extralize dorostu, kde v sezóně 2008–09 obsadili 5. místo nebo čtyři tituly mistryně Čech a pět titulů mistryně republiky Elišky Johnové.⁶⁴

P	Družstvo	HS	Z	+	=	-	B	Sk	V
1	ŠK Lokomotiva Brno		7	6	1	0	19	26.5	23
2	BŠŠ Frýdek-Místek		7	5	0	2	15	28.5	25
3	Šachklub Sokol Klatovy		7	4	1	2	13	23.0	17
4	ŠK Most		7	4	0	3	12	23.0	19
5	TJ Jiskra Hořice		7	3	1	3	10	20.0	15
6	SK OAZA Praha		7	2	1	4	7	20.0	15
7	SK Slavia Orlová		7	1	2	4	5	16.5	10
8	TJ Slovan Havířov		7	0	0	7	0	10.5	4
P	Družstvo	HS	Z	+	=	-	B	Sk	V

Obr. 5 – Výsledná tabulka Extraligy dorostu – finále ‚A‘ v sezóně 2008–09⁶⁵

Úspěšné mládí bylo i základním stavebním kamenem při postupu hořického družstva dospělých z Krajského Přeboru v sezóně 2010–11 a následný rok k bojím ve 2. lize C, kde se oddíl umístil na záchraném 9. místě s velkou bodovou rezervou na sestupovou trojici. Toto umístění byl zatím asi nejlepší počín družstva dospělých. Dlužno dodat, že krom této hrály Hořice 2. ligu ještě ve 3 sezónách (2002–03, 2012–13 a 2016–17), vždy ovšem obsadily sestupovou příčku. V současné době má klub 35 členů, z toho 21 aktivních.⁶⁶

Rozmach šachu v Jičíně

To jičínskému klubu se v prvních sezónách po novém uspořádání ‚A‘ tým držel jen těsně nad sestupovou hranicí Krajského přeboru, zatímco ‚B‘ družstvo se výsledkově prohánělo

64 O nás, 2009. Šachový oddíl TJ Jiskra Hořice [online]. Hořice: ŠO TJ Jiskra Hořice [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachyhorice.wz.cz/index.php?idir=0000&file=onas>

65 Extraliga dorostu – finále ‚A‘ 2008/2009, c2003–2004. Historie soutěží družstev z let 2000 až 2018 [online]. Praha: www.chess.cz, 26. 4. 2009 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://souteze.chess.cz/db/soutez.php?sid=557>

66 Šachový svaz České republiky [online], 2018. Praha: Šachový svaz České republiky [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.chess.cz/>

celou tabulkou nižší soutěže. Jelikož bylo v klubu několik hrajících žáků, od sezóny 2005–06 nově vzniklo i družstvo ‚C‘, aby v nejnižší soutěži mohli nabírat zkušenosti s praktickou hrou. Bohužel tuto generaci to spíše od hraní odradilo.

Stejně jako v jiných sportech, i v šachu jsou hráči, kteří hrají pro peníze a za partie si nechávají platit. Honoráře nejsou zdaleka tak vysoké jako třeba ve fotbale či hokeji a opravdových profesionálů je v českém prostředí velmi málo, ale silný šachista nemusí být velmistr, aby si mohl slušně přivydělat. Tímto směrem se rozhodl vydat ŠK AD Jičín, respektive jeho předseda a dlouholetý sponzor Ing. Zdeněk Urban. Pro sezónu 2007–08 ‚najal‘ do klubu velmistra Leonida Vološina, což byl pravděpodobně i první velmistr, který kdy hrál Krajský přebor Královéhradeckého kraje. ‚A‘ družstvo bylo také posíleno silnými přespolními hráči Jaroslavem Novotným z Nové Paky a Lubomírem Tejkalem z Vrchlabí. V soutěži zvítězilo s bilancí 10 výher a 1 remíza (překvapivá ztráta v 7. kole s Hořicemi), i když nutno poznamenat, že rozhodující výhru zapsalo až v posledním kole s největším rivalem Šachovým klubem Lípa. Tato sezóna byla velkým milníkem pro jičínský klub, který se dalších devět let pohyboval v popředí ligových soutěží a dotáhl to až do té nejvyšší – Extraligy.

P	Družstvo	HS	Z	+	=	-	B	Sk	V
1	1. Novoborsky SK		11	11	0	0	33	64.5	48
2	Vystaviste Lysa nad Labem		11	10	0	1	30	65.5	46
3	SK Rapid Pardubice		11	8	1	2	25	50.0	25
4	SK Slavoj Poruba		11	6	1	4	19	46.0	19
5	BSS Frydek Mistek		11	5	2	4	17	45.5	25
6	Labortech Ostrava		11	4	4	3	16	45.0	17
7	SK AD Jicin		11	5	0	6	15	46.0	23
8	SK mesta Lysa nad Labem		11	3	2	6	11	36.0	13
9	SK DURAS BVK Kralovo Pole		11	2	3	6	9	41.0	18
10	Prestige Photo Unichess		11	2	2	7	8	34.0	13
11	Tatran Litovel		11	2	0	9	6	31.0	9
12	Lokomotiva Brno		11	0	1	10	1	23.5	6
P	Družstvo	HS	Z	+	=	-	B	Sk	V

Obr. 6 – Výsledná tabulka tkt Extraligy v sezóně 2016–17⁶⁷

Všechno to zní dobře, realita byla ovšem trochu odlišná. Již pro příští ligovou sezónu klub posílil o další dva titulované hráče a několik silnějších z okolních měst. V následujících sezónách pak tento trend pokračoval. Pro „Jičíňáky“ to znamenalo uhrát si místo v soutěži, kam svou šachovou úroveň patří, od těch nejnižších. Ze začátku to působilo jako výzva, ale při příchodech dalších placených hráčů do klubu a posouvání se do sestav družstev v dalším pořadí se to začalo zajídat. ŠK AD Jičín postupně začal zvyšovat počet svých družstev v soutěžích, vzniklo tak družstvo D, E, F a G. Ve vrcholné sezóně 2016–17 měl Jičín tým „A“ v Extralize, další dva v 1. lize, jeden ve 2. lize, „Éčko“ v Krajském přeboru, „F“ v Krajské soutěži západ a „G“ v Regionálním přeboru. Pokud bychom ale spočítali hráče z Jičína a okolí, kteří si za ligová družstva zahráli alespoň 2 partie, vyjde nám číslo 9, což

67 Tkt Extraliga 2016/2017, c2003-2004. Historie soutěží družstev z let 2000 až 2018 [online]. Praha: www.chess.cz, 2. 4. 2017 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://souteze.chess.cz/db/soutez.php?sid=1664>

z 32 hrajících, respektive z 61 hráčů na soupiskách opravdu není mnoho. Pravdou je, že docílit takových úspěchů bez placených hráčů by nebylo možné, a i těch několik ‚Jičíňáků‘, kteří okusili sílu ligových soutěží, získalo mnohé zkušenosti.

Také nutno podotknout, že nejen velmistřům se dostávalo finančních příspěvků. Klub investoval i do své budoucnosti – do mládeže. Žákům byl placen trenér a sponzorována i účast na jednodenních či vícedenních turnajích. V sezóně 2012–13 zvítězil klub v Krajském přeboru žákovských družstev a po třech letech se za pomoci jednoho hosta z Rychnovska radovali žáci z postupu do Extraligy dorostu. V té se v následujících sezónách umístili na 8. a 12. místě (respektive 2. a 4. ve finále B). Zatím nejlepší umístění dosáhli v sezóně 2018–19, kde se probojovali do finále A a skončili celkově 6. se ziskem 7 zápasových bodů z 21 možných.

Největší individuální úspěch dosáhl mladý Petr Fojt z Nové Paky, hrající za Šachový klub Jičín, který v kategorii žáků do 16 let na podzim 2018 zvítězil na Mistrovství Čech mládeže a na jaře 2019 obsadil ve stejné kategorii skvělé 3. místo na mistrovství České republiky (měl dokonce stejný bodový zisk jako vítěz a druhý v pořadí, ale horší pomocné hodnocení).

Po vzestupu následoval strmý pád. Na konci Extraligové sezóny 2016–17 nastaly hlavnímu sponzorovi problémy a když bylo jasné, že kohoutek s penězi se uzavře, placení žoldněři si začali hledat nové působiště a hromadně opouštět klub. Zůstaly i nějaké dluhy, ale ty se podařilo umořit, především díky obětavé činnosti Petra Buchara. Ze sedmi družstev si Jičín ponechal čtyři, seřazené v jednotlivých soutěžích od 2. ligy níže, a páteř každého z nich tvoří hráči z Jičína a okolí.⁶⁸

TJ SKP Valdice

Od sezóny 2003–04 hrají na území Královéhradeckého kraje Regionální přebor a ačkoliv se v pěti sezónách podívali i do Krajské soutěže, vždy tam skončili na chvostu tabulky. Zajímavý je hrací prostor klubu, kterým je administrativní budova a ubytovna pro zaměstnance věznice ve Valdicích. To je dáno tím, že mnoho hráčů klubu se rekrutovalo

⁶⁸ Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

z členů (bývalých i současných) místní vězeňské služby. V současné době má klub 12 aktivních hráčů a 1 neaktivního.⁶⁹

TJ Sokol Lužany

Šachový oddíl v Lužanech se aktuálně skládá jen z 5 aktivních členů. Za posledních 15 let tomu nebylo příliš jinak a za celou svoji existenci klub nikdy neměl více jak 10 členů. V současném počtu může nastupovat pouze v nejnižší krajské soutěži – Regionálním přeboru, který se právě v pětičlenné sestavě hraje. Hráči klubu ho hrají pravidelně rok co rok prakticky ve stejném složení – Josef Splítek, Tomáš Málek, Petr Bičičtě a Ladislav Mach. Jako poslední člen se za ta léta prostřídali Michal Mach, Jiří Horáček a Vladimír Špáta.⁷⁰ Není pochyb, že jde o hráče, které šach především baví.

Významným počinem lužanského klubu, respektive jeho organizačního pracovníka Ladislava Macha, byl silvestrovský bleskový turnaj, kterého se v poslední dekádě pravidelně zúčastňovala více než osmdesátka hráčů. 31. prosince 2017 se konal jeho jubilejní 40. ročník, který byl ovšem bohužel posledním.⁷¹ Nebyl to vždy turnaj, který končil kalendářní rok. Prvních asi 10 ročníků se hrály dva, jeden na jaře a jeden na podzim. Poté se přešlo na turnaje novoroční a až později na současná silvestrovská klání.

TJ Nová Paka

Po reorganizaci krajů se „A“ družstvo Nové Paky nedlouho drželo v Krajském přeboru, od sezóny 2007–08 však několik nejsilnějších hráčů přestoupilo do Jičína, kde měli možnost zahrát si 2. ligu, a novopacký klub se propadl do nižších soutěží, kde osciluje mezi Krajskou soutěží a Regionálním přeborem. Aktuálně má klub 15 členů, z toho 12 aktivních.

⁶⁹ Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

⁷⁰ Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

⁷¹ MACH, Ladislav, Přečtěte si, jak se bojovalo v Lužanech na 40. Silvestrovském turnaji. Královéhradecký krajský šachový svaz [online]. Hradec Králové: Královéhradecký krajský šachový svaz, 1. 1. 2018 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://khss.chess.cz/?p=10612>

TJ Lázně Bělohrad z. s.

„A“ družstvo Lázní Bělohrad je pravidelným účastníkem Krajské soutěže západ, kterou na jaře 2015 vyhrálo a na další tři sezóny se zúčastnilo bojů v Krajském přeboru. V současné době má klub 37 členů, ale z toho je pouze 18 aktivních.⁷²

Podzvičinská šachová škola

Podzvičinská šachová škola (PŠŠ) je nejmladší oddíl regionu. U Šachové svazu ČR byl registrován v září 2008 a od té doby nepřetržitě funguje v Lázních Bělohradu. Jde vlastně o počín dvou šachových trenérů Ladislava Brože a Vlastimila Suchardy, kteří se rozhodli odtrhnout od Šachového klubu Lázně Bělohrad a založili vlastní organizaci, jejíž cílem se stala výchova mládeže. Tomu také odpovídá členská základna v současné době, kterou tvoří 68 hráčů, ale z toho je pouze 29 aktivních. Kromě dvou trenérů jsou všichni ostatní členové oddílu v mládežnickém věku. Od roku 2015 vznikla také pobočka klubu v obci Studenec (okres Semily).⁷³ Soutěže družstev dospělých se oddíl účastnil pouze v Regionálním přeboru v sezónách 2013–14 a 2015–16. PŠŠ je činná především v soutěžích mládeže a pořádala i mnoho žakovských turnajů regionální i krajské úrovně.⁷⁴

Šachový klub Sobotka 2009, o. s.

První nalezená zmínka o šachovém klubu v Sobotce je ze sezóny 1976–77, kdy její družstvo prohrálo v Krajské soutěži s Jičínem B. Poté se ale řadu let ve výsledkových listinách neobjevuje. Až 15. 4. 1989 byl uspořádán bleskový turnaj JZD Sobotka a v dalších sezónách její družstvo hrálo Okresní přebor. Po turnaji v roce 1995–95 se ovšem opět rozpadlo.⁷⁵

V létě 2009 vznikl současný oddíl „Šachový klub Sobotka 2009, o. s.“. V následující sezóně „A“ tým družstva obsadil 3. příčku a v sezóně 2010–2011 zvítězil v Krajském Přeboru skupina západ. Posílen potom o několik hostujících hráčů ze Smíchova, se kterým spolupracuje dodnes, zvítězil oddíl i rok poté v Krajské soutěži západ s jedinou prohrou proti

72 Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

73 Podzvičinská šachová škola [online], Lázně Bělohrad: psslb.cz [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.psslb.cz/home>

74 Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

75 FLORA, pozn. 6, s. 43-53.

družstvu Vrchlabí. Na tomto výsledku lze vyzdvihnout především vzornou docházku hráčů základní sestavy, neboť ve všech 11 zápasech nastoupil pouze ve 4 z nich jeden náhradník. To se u osmičlenných družstev příliš často nestává. V dubnu 2013 dosáhlo družstvo svého historického maxima, když v se Krajském Přeboru umístilo na 4. místě. Od této sezóny také pravidelně obsazuje do soutěží i své ‚B‘ družstvo. Potom došlo k určité stagnaci, respektive k hromadnému přestupu a ‚prodání‘ Krajského přeboru do Jičína. Vydělali na tom především silní smíchovští hráči, kteří si za Jičín mohli zahrát ligu.

Nyní má Sobotka dvě družstva stabilně hrající v Krajské soutěži západ a Regionálním přeboru B. Tento klub má před sebou pravděpodobně dobrou budoucnost, jelikož ze současných 44 hráčů je 30 aktivních, z toho 16 mládežníků.⁷⁶ Na pozadí tohoto rozvoje stojí projekt ŠSČR Šachy do škol, do kterého se při obětavé činnosti Lubomíra Martínka zapojila ZŠ Sobotka.⁷⁷

Šachový svaz České republiky

Právní formou je ŠSČR zapsaný spolek (dříve občanské sdružení) a je členem Mezinárodní šachové federace (FIDE), Evropské šachové federace (ECU)⁷⁸, České unie sportu (ČUS) a Českého olympijského výboru (ČOV). Dle stanov z 24. února 2018: „*Hlavním posláním ŠSČR je péče o komplexní rozvoj šachu jako sportu ve všech jeho formách na území České republiky, péče o důstojnou reprezentaci českého šachu na mezinárodním poli a péče o propagaci a popularizaci šachu jako mimořádného prostředku rozvoje lidské osobnosti.*“⁷⁹

Svaz v současné době řeší několik problémů. Jedním z nich je šachový život. Zatímco na začátku při vzniku sportu se šachy hrály v kavárnách a byly lidem na očích, nyní jako by z veřejného života vymizely. Turnaje i soutěžní zápasy se hrají v uzavřených místnostech, kam je sice volný přístup, ale málokdo ho využívá. Populace šachistů se tak neustále

76 Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

77 Šachy do škol [online], c2016. Praha: Šachy do škol [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachydoskol.cz/>

78 Evropská šachová federace ECU (European Chess Union) byla založena roku 1985 jako přidružená organizace FIDE pro řízení šachového života v Evropě. (CHALUPA, pozn. 18, s. 120.)

79 Stanovy Šachového svazu České republiky, z. s., 2018. In: Havlíčkův Brod: Šachový svaz České republiky. Dostupné také z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2018/02/Stanovy_SSCR_2018.pdf, s. 10

zmenšuje a dřívější společenská prestiž této hry již značně klesla. Je tak menší šance nalézt mladé talenty nebo aktivní lidi, kteří by se věnovali organizaci šachu na jakékoli úrovni (svazové, krajské, republikové, klubové).⁸⁰

Členská základna ŠSČR k 31. prosinci 2018 čítala 518 oddílů a celkem 19.321 členů, z toho 13.721 aktivních. V databázi jsou také vedeni vyřazení hráči, kterých je celkem 21.876.⁸¹

80 Černobílá kniha 1: část první [online], 2011. Praha: Šachového svazu České republiky [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: http://old.chess.cz/www/assets/files/kmk/CBK1_1.pdf

81 Zpráva VV ŠSČR na Konferenci 2019 [online], 2019. Havlíčkův Brod: Šachový svaz České republiky, 54 s. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2019/02/Zprava_VV_SSCR_2018.pdf, s. 26.

7 Osobnosti regionu

Od počátku vzniku soutěží do současnosti se regionálního šachu účastnily stovky hráčů. Někteří byli zapsáni v klubech pouze kvůli určitému zvýšení společenské prestiže (především v období 1. republiky) nebo z důvodů nutného společenského zapojení (období normalizace po roku 1968), další měli šachy jako jeden z koníčků vedle jiných zájmů, pro mnohé se ale tato hra stala životní láskou. V této kapitole si představíme významné hráče a funkcionáře v regionu.

Páter Antonín Holman

Narodil se ve Valdově 4. září 1822 a od roku 1850 byl kaplanem na jičínském gymnáziu. Roku 1872 se stal knihovníkem Občanské besedy. Byl náruživým šachistou, v městě v té době údajně nepřekonatelným, a v roce 1875 sepsal knihu, která obsahovala pravidla šachu a 37 diagramů. Po jeho smrti 13. července 1878 předal výbor Občanské besedy jeho šachovou sbírku knih bibliotékáři a o dva roky později pražskému akademickému čtenářskému spolku.⁸²

Profesor Karel Weiss

Profesor Karel Weiss se narodil 3. 10. 1887 v Mikolšti u Uherského Brodu a učil na textilní škole v Brně. Do Jičína se přestěhoval až v roce 1931. Právě on se největší měrou zasloužil o založení a rozkvět Šachového klubu Jičín a stal se jeho prvním starostou (později předsedou), kterým byl do 22. února 1938. Za klub pravidelně hrál v prvním družstvu a účastnil se i župních přeborových turnajů. Nějakou dobu zastával funkci krajského předsedy Severočeské župy. Mimo šachovou činnost byl vydavatelem a redaktorem časopisu *Nový směr* (1936–38). V listopadu 1937 se odstěhoval do Kacanova u Turnova. Život tohoto muže ukončili nacisté, když ho nejprve 21. 8. 1942 zatkli za ukrývání Dr. Krajiny a o dva měsíce později popravili v koncentračním táboře Mauthausen.⁸³

82 FLORA, pozn. 6, s. 6-7.

83 FLORA, pozn. 6, s. 67.

Profesor Vladimír Červený

Vladimír Červený působil v Jičíně od roku 1922 jako profesor na Jičínském gymnáziu, a jelikož byl milovníkem šachové hry, hledal i další hráče, kteří by společně s ním měli zájem o pravidelnou oddílovou činnost. Dlouho se mu tento záměr ale nedařil a až začátkem 30. let se mu vytvořil kroužek, který se pravidelně scházel v hotelu Hušek. Po založení Šachového klubu Jičín profesorem Weissem se spolek z hotelu formálně připojil a profesor Červený se stal členem jeho výboru s funkcí pořadatel a kapitán klubu. V dalších několika letech se potom významně zasloužil o vznik a rozkvět oddílu. V roce 1937 z Jičína odešel na smíchovské gymnázium.⁸⁴

JUDr. Jaroslav Sládek

Jaroslav Sládek se narodil v roce 1927, ale do jičínského šachového klubu přišel až po vojně v roce 1953. O svých kvalitách nejen šachových brzy všechny přesvědčil a od ledna 1954 se stal hospodářem klubu. Tuto funkci zodpovědně vykonával dalších 20 let. Byl stálým hráčem „A“ družstva a několikrát zvítězil i v klubovém přeboru.⁸⁵ V současné době je nestorem jičínského šachu, a i ve svém pozeňnaném věku stále hraje šachy v soutěžích družstev, přátelských partiích, ale především přes internet.

Ing. Jan Kohout

Od roku 1987 je členem jičínského klubu i Jan Kohout (narozen 1949), který se sem přistěhoval z Rakovníka. Jeho činnost je pro klub od té doby zásadní, protože jako organizační pracovník vykonává vše potřebné k chodu družstev (příhlášky, soupisky, kapitán družstev) i klubovému životu (společné cesty na turnaje; pravidelné čtvrteční a nedělní schůzky, věnované především bleskovým partiím; starost o herní materiál) a píše články o zápasech a šachovém dění na Jičínský klubový i Královéhradecký krajský web. V současné době má jeho Elo FIDE hodnotu 1880, ale v lednu 2005 dosáhlo hodnoty 2046. Je velkým milovníkem šachu, znalcem šachové teorie a individuálním trenérem některých mladých jičínských šachistů.

84 FLORA, pozn. 6, s. 9-23.

85 FLORA, pozn. 6, s. 26-69.

8 Významné simultánní produkce

Jak bylo napsáno na začátku, simultánní hra je hra jednoho hráče s několika soupeři současně. Tyto produkce byly oblíbeny především v období mezi světovými válkami. Oceňována byla především šachová síla hlavního aktéra a počet partií, které současně hrál, a samozřejmě výsledek. Na Jičínsku se jich uskutečnilo hned několik. V této kapitole si o nich napíšeme, a aby čtenář mohl docenit jejich význam, musíme si říci i něco o jejich aktérech.

První se uskutečnila v Hořicích v 18. 3. 1923 a hrál ji mistr Ladislav Prokeš. Mistr byl známým českým šachovým skladatelem (složil asi 1200 šachových studií), publicistou (např. psal pro časopis Československý šach), ale také silným hráčem, což dokládá jeho účast na šachových olympiádách v letech 1927, 1928 a 1930⁸⁶. Po 4,5 hodinách z 28 partií mistr 26 vyhrál, 1 prohrál a 1 remizoval.⁸⁷

Další byla odehrána v Jičíně v únoru 1932, tedy nedlouho po založení místního klubu, a hrál ji mistr Jefim Dmitrievič Bogoljubov. Tento šachista byl tehdejší vyzyvatelem v zápasu o mistra světa a patřil mezi elitu.⁸⁸ Simultánka byla hrána v hotelu Hušek na 57 šachovnicích. Mistr získal 52 výher, 3 prohry a 2 remízy.⁸⁹

7. srpna 1932 v rámci desátého sjezdu Severočeské župy navštívil Jičín další silný šachista mistr Salomon Flohr. Tento člověk byl skvělým hráčem simultánních her, kterých za život sehrál přes 30 tisíc. V roce 1938 měl sehrát zápas o titul mistra světa, k tomu ovšem z politických důvodů nedošlo.⁹⁰ V Jičíně na 44 šachovnicích uhrál 36 výher, 1 prohru a 7 remíz.

Stejný hráč sehrál v regionu ještě další tři simultánky. První v Jičíně 12. května 1933 proti 50 hráčům. Výsledek není znám, ale fotografie, která se zachovala, svědčí o velkém zájmu

86 VESELÝ, pozn. 10, s. 305.

87 Kronika klubu šachistů Hořice, Hořice.

88 VESELÝ, pozn. 10, s. 40-41.

89 FLORA, pozn. 6, s. 59-60.

90 VESELÝ, pozn. 10, s. 98.

místních. Druhou opět v Jičíně stihl ještě před válkou 17. dubna 1937 na 35 šachovnicích, kde povolil soupeřům pouze 4 remízy. Třetí 13. prosince 1974 proti 34 žákům v Kopidlně, kde ztratil pouze 1 remízu.⁹¹

Obr. 7 – simultánní produkce s mistrem Flohrem 1933 ⁹²

Další významnou osobností a bezesporu nejlepší českou hráčkou historie byla Věra Menšíková. Tato žena se narodila v Moskvě, její otec byl Čech a matka Angličanka. Zemřela v mladém věku 27. 6. 1944 při bombardování Londýna, kde žila od roku 1921. Do 2. světové války reprezentovala Československo. Stala se první mistryní světa v šachu a svůj titul udržela od roku 1927 až do své smrti, přičemž v předválečných turnajích ho obhajovala s velkou převahou nad svými soupeřkami. Byla také vůbec první ženou, která dokázala konkurovat nejlepším mužům a úspěšně se účastnit mužských mezinárodních turnajů⁹³, což do dnešní doby zvládlo pouze několik málo žen. Simultánka v Jičíně byla sehrána 1. 9. 1933 proti 21 hráčům s výsledkem 14 výher, 2 prohry a 5 remíz.⁹⁴

91 FLORA, pozn. 6, s. 60-62.

92 FLORA, pozn. 6, s. 73.

93 VESELÝ, pozn. 10, s. 219-220.

94 FLORA, pozn. 6, s. 60-61.

Nejsilnější hráč, jaký na Jičínsko zavítal, byl Alexandr Alexandrovič Aljechin. Tento ruský hráč žijící ve Francii byl v letech 1927–1935 a 1937–1946 mistr světa v šachu.⁹⁵ Jeho simultánní produkce se těšila velkému zájmu novin, a možná to bylo jedinkrát, kdy se šachy v místních denících dostaly dokonce na titulní stranu. Hrál se 25. listopadu 1933 v hotelu Hušek a mezi 50 hráči byli zástupci nejen Jičína, ale i Sobotky, Nové Paky, Hořic, Nového Bydžova, Městce Králové, Semil a dalších okolních měst. Mistra limitovala zřejmá únava z předcházejících dní, což nahrávalo zdatným regionálním hráčům. Výsledek simultánky byl 36 výher, 4 prohry a 10 remíz.⁹⁶

Mistr Karel Opočenský jako další významný český hráč (mj. mnohonásobný mistr republiky), novinář, rozhodčí (mj. zápasů o titul mistra světa 1951 a 1954) a autor několika knih⁹⁷ sehrál v Jičíně simultánní hru v dubnu 1940. Její výsledek však není znám. 3. března 1942 se uskutečnila další s výsledkem 15 výher, 3 prohry a 5 remíz.⁹⁸

V prosinci 1946 navštívil Hořice další hráč, který Československo reprezentoval na šachové olympiádě, mezinárodní mistr Čeněk Kottnauer.⁹⁹ Při besedě vyprávěl o mezinárodních turnajích, kterých se zúčastnil a poté sehrál simultánku na 15 šachovnicích s výsledkem 11 výher, 3 prohry a 1 remíza.¹⁰⁰

V červnu 1952 se o besedu se simultánní produkcí postaral další několikanásobný mistr šachu Ústřední jednoty českých šachistů – mistr Luděk Pachman¹⁰¹. Informace o hře se však nedochovaly.¹⁰²

V srpnu 1954 se na závěr přeboru Slavoj v Lázních Bělohradu konala simultánka mistra Rosenblatta. Výsledky nejsou známy, ale akce si zaslouží zmínit především díky jejímu

95 VESELÝ, pozn. 10, s. 14-15.

96 FLORA, pozn. 6, s. 61.

97 VESELÝ, pozn. 10, s. 272.

98 FLORA, pozn. 6, s. 62.

99 VESELÝ, pozn. 10, s. 176.

100 Kronika klubu šachistů Hořice, Hořice.

101 VESELÝ, pozn. 10, s. 275.

102 FLORA, pozn. 6, s. 12.

hráči. Ervín Rosenblatt byl významný šachový organizátor Československa (mj. spolupořádal v Praze mezinárodní turnaje v letech 1953 a 1956). Také založil a vedl první prodejnu v Evropě specializovanou na šachy¹⁰³.

V říjnu 1972 navštívil Jičín přední hráč ČSSR, mezinárodní mistr Josef Příbyl, několikanásobný mistr a reprezentant ČSSR.¹⁰⁴ Proti němu si již zahráli i současníci klubu. Mistr z 30 partií 27 vyhrál, 1 prohrál a 2 remizoval.

Členové všech klubů pořádali také různé méně významné simultánní produkce. Šlo především o propagaci šachu mezi mládeží na školách i kroužcích v regionu.¹⁰⁵

103 VESELÝ, pozn. 10, s. 328.

104 VESELÝ, pozn. 10, s. 313-314.

105 FLORA, pozn. 6, s. 62-63.

9 Současné soutěže a turnaje na Jičínsku

Družstva

V poslední odehrané sezóně družstva dospělých z Jičínska hrála 4 dlouhodobé soutěže. Jsou jimi 2. liga (pouze Šachový klub Jičín), Krajský přebor (Šachový klub Jičín B, TJ Jiskra Hořice v Podkrkonoší), Krajská soutěž skupina západ (TJ Lázně Bělohrad, Šachový klub Jičín C, TJ Jiskra Hořice v Podkrkonoší B, Šachový klub Sobotka 2009, TJ Nová Paka) a Regionální přebor skupina B (TJ Lázně Bělohrad, Šachový klub Jičín D, TJ Sokol Lužany, TJ SKP Valdice, Šachový klub Sobotka 2009 B, TJ Jiskra Hořice v Podkrkonoší C).

Další soutěže družstev se hrají jako jednorázové turnaje. Mezi nimi můžeme zmínit Krajský přebor družstev v rapid šachu, Krajský přebor družstev v bleskovém šachu, Otevřené mistrovství ČR čtyřčlenných družstev, Mistrovství ČR družstev v rapid šachu či Mistrovství ČR družstev v bleskovém šachu.

Mládež Jičínska se v posledním roce účastnila pouze jediné soutěže, zato té nejvyšší. Družstvo Šachového klubu Jičín hrálo Extraligu dorostu skupinu západ a následně postoupilo do celorepublikového Mistrovství ČR družstev mládeže – finále A.¹⁰⁶

Jednotlivci

Soutěži jednotlivců se pořádá mnoho a hráči každého klubu se do nich mohou registrovat dle vypsáních propozic. Nebudu je tedy vypisovat, pouze uvedu jejich rozdělení a několik příkladů.

Mezi nejvýznamnější se jistě řadí republiková mistrovství. Některá jsou vedena jako otevřené turnaje (např. poslední Mistrovství ČR mužů), na jiné je potřeba získat postup z nižších krajských či zemských turnajů (např. Mistrovství ČR do 16 let).

Dalšími soutěžemi jsou krajské přebory jednotlivců (ve vážné hře, rapid šachu či bleskovém šachu), či okresní přebory (pro ten na Jičínsku se ale několik posledních let nenašel pořadatel).

¹⁰⁶ Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

V poslední řadě je potřeba jmenovat nemistrovské turnaje, jako jsou například O Lhoteckého krále (Šárovцова Lhota (Jičínsko) – letos proběhl 19. ročník) či seriál turnajů mládeže Velká cena KHŠS.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Královéhradecký krajský šachový svaz [online], 2011. Hradec Králové: Královéhradecký krajský šachový svaz [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://khss.chess.cz/>

10 Diskuze

Šachový život

V této diplomové práci byl shrnut šachový život v českých zemích a na Jičínsku. Historii nelze změnit, ale každý by se z ní měl poučit. K tomu práce nabízí hned několik příležitostí.

Důležitým poučením je, že bez funkcionářů to prostě nejde. Nestačí pouze nadšení, je potřeba aktivita a oběť vlastního volného času. V Jičíně to například dříve ukázali profesor Karel Weiss a profesor Vladimír Červený, kteří se zasloužili o založení klubu. Lužany by v současnosti jen těžko fungovaly bez Ladislava Macha.

Další věcí potřebnou ke klubovému životu, a to neplatí jen o šachu, je pravidelnost. Máte-li šachisty, kteří si čas od času zahrají partii, ale o pravidelnost nemají zájem, nelze klub založit nebo dlouhodobě udržet.

V neposlední řadě musí v oddíle fungovat sportovní duch, který v sobě zahrnuje principy přátelství, zdravou rivalitu, hecování a fair play. Sejde-li se dobrá parta mladých lidí, často jim přátelství vydrží do stáří, ačkoliv s postupem času se každý přestěhuje někam jinam.

Abychom se mohli poučit z historie, je potřeba k tomu mít zdroje. V dnešní uspěchané době již není mnoho lidí, kteří by vedli klubovou kroniku. Naštěstí se takoví lidé stále vyskytují mezi starší generací. K dokumentaci událostí v šachu pomáhají i ročenky a databáze, většinou již obojí vydávané pouze v online podobě.

Sportovní úroveň klubu

Když se zamyslíme nad zvyšováním sportovní úrovně klubu, musíme začít u jednotlivých šachistů. Aby se jednotlivec v šachu zlepšoval, musí studovat šachovou teorii i získávat herní praxi.

Teorii se lze učit z knih a v poslední době ze stále více populárních přednáškových videí. Vždy je ale mnohem lepší osobní přednáška nebo diskuze ve větším počtu lidí. Nevýhodou knih i video-přednášek je, že ne každá je dobrá, a hlavně když něčemu neporozumíte, nelze se zeptat. Krom toho, k přednášce patří i procvičení a na to jsou v šachu již potřeba dva. Technicky vzato si jeden člověk vystačí, ale není to ono.

Herní praxe pomáhá k zapamatování typových pozic a jak v nich správně hrát. Jak se říká, chybami se člověk učí. Nejinak je tomu i v šachu. Je jistě mnohem lepší udělat chybu při tréninku než v turnaji.

Problém toho všeho je čas, který je člověk ochoten a schopen do studia vložit. To samozřejmě v dospělém produktivním věku není vůbec jednoduché, čímž se dostáváme k tomu, kde lze hledat největší možnosti zlepšování sportovní úrovně klubů, a to je mládež. V Hořicích tento fakt pochopili již dávno a jak je z historie možné vyčíst, výsledkově se jim to určitě vrátilo.

Dlouhodobá práce s mládeží je nutná pro každý oddíl z hlediska jeho úspěchů i udržitelnosti. Nelze se zaměřovat pouze na talentované jedince, vždy je potřeba budovat kolektiv. Ačkoliv jsou šachy víceméně individuální sport, jak bylo výše řečeno, je třeba mít určitou partu, která chodí na tréninky s nadšením, učí se společně a vzájemně procvičuje.

Důležitým aspektem ve výchově šachové mládeže je osoba trenéra. V historii i současnosti můžeme najít paralelu – šachoví trenéři se často rekrutují z řad učitelů. Je celkem přirozené, že člověk s pedagogickým vzděláním či praxí a znalostí šachu dokáže vychovávat mládež. Na Jičínsku to byli dříve či v současnosti například Karel Strnad, Oldřich Suchoradský, Jiří John, Zdeněk Matějka nebo Martin Štolc. Stejně jako ve školách i zde platí, že někdo se hodí více k malým posluchačům a jiný zvládá lépe práci s dorostenci. Šachová síla trenéra přitom není tolik podstatná. Určitě ne pro začátečníky a mírně pokročilé. Pokud však žák výrazně předčí svého trenéra, je potřeba ho předat nějakému silnějším školiteli, aby ho mohl dále rozvíjet.

Nevýhodou klubů na Jičínsku je velikost měst, s níž je spjat i nízký počet vyššího vzdělávání. Často a opakovaně se děje, že mládežníci, které si kluby vychovaly, odcházejí na vysokou školu do větších měst a do regionu se již poté nevrací. Většinou v průběhu studia ještě za svůj mateřský klub hrají, ale s přechodem do pracovního života a usazením se přestupují do klubů v místech svého nového bydliště. S touto skutečností mohou oddíly jen těžko bojovat. Platí zde ale, že čím byla větší žákovská základna, tím je větší i pravděpodobnost, že se alespoň někdo po studiu vrátí zpět domů a v klubu zůstane.

Při zvyšování úrovně klubu lze jít i komerční cestou, tedy zajistit ji pomocí přestupů silných šachistů z jiných oddílů, kteří jsou za svoji hru placeni. Tato cesta ale většinou není dlouhodobě udržitelná. Jakmile z klubu odejdou peníze, odejdou i ti, kteří kvůli nim přišli, a hledají si angažmá jinde. Tuto situaci si prakticky vyzkoušel klub v Jičíně v posledním desetiletí.

Šachy – sport pro všechny

Na šachu je významně zajímavé, že není limitován věkem ani pohlavím. Sportovní partii může hrát malá dívka proti dědečkovi, stejně jako středoškolák proti dámě v nejlepším věku. Dokladem toho je například i to, že nejmladšímu registrovanému hráči v regionu je 7 let a nejstaršímu 92 let.¹⁰⁸ Šachy jsou prostě sport na celý život.

Využitelnost práce

Krom výše rozebrané možnosti poučení z historie by se tato diplomová práce dala použít pro zpracování historie šachu větších územních celků, jako jsou například Liberecký kraj, nebo Královéhradecký kraj. V obou těchto oblastech hráli nebo hrají Jičínské kluby významnou členskou úlohu. Ze získaných zdrojů by se také mohl zpracovat přehled zajímavých nebo významných partií hraných v regionu. Pravděpodobně by se do nich zařadily partie ze simultánních produkcí, nebo z finálních zápasů v přeborech.

¹⁰⁸ Šachový svaz České republiky, pozn. 65.

Závěry

Tato diplomová práce informuje o vývoji šachové hry jako sportovní disciplíny v českých zemích, a zvláště potom o jejím vzniku a vývoji v oblasti Jičínska.

Šachy byly na Jičínsku hrány jednotlivci už od třetí čtvrtiny 19. století a docházelo k pokusům o první zakládání spolků, které ale neměly dlouhého trvání. Podobné pokusy v té době probíhaly i v českých zemích (např. v Praze nebo Olomouci), ty však byly úspěšné. V roce 1905 u nás vznikla první společná organizace šachových klubů. Na Jičínsku vznikl první oddíl až v po 1. světové válce a překvapivě jím nebyl spolek v okresním městě, ale byl to Klub šachistů Hořice. Tento klub až do 50. let 20. století hrál celorepublikově organizované soutěže, ovšem nepravidelně. Vedle něho byl Šachový klub Jičín založen až na začátku roku 1932, ovšem do pohárových soutěží se začal zapojovat již od následující sezóny. Tyto dva zmíněné kluby jsou dlouhodobě největšími místními rivaly. Dalšími dlouhověkými oddíly na Jičínsku jsou ty z měst Nová Paka a Lázně Bělohrad. Naopak nejmladším oddílem regionu je Podzvičinská šachová škola, která se specializuje na výchovu mládeže.

Největších úspěchů mezi regionálními kluby v soutěžích dospělých dosáhl ŠK AD Jičín v sezóně 2016–17, kdy značně posílen hosty hrál Extraligu, nejvyšší republikovou soutěž družstev. Co se mládežnického šachu týče, regionální primát drží Hořice se čtyřletou účastí v Extralize mládeže v letech 2007–11 a s mnoha medailemi z mistrovství Čech i České republiky.

Vzhledem ke své poloze byla družstva v oblasti Jičínska v průběhu let zařazována do různých sportovních regionů. Jednalo se buď o Severočeskou nebo Východočeskou župu, respektive o Liberecký nebo Královéhradecký kraj. Dle aktuálního zařazení se také šachisté účastnili soutěží družstev i přeborů jednotlivců. Z nemistrovských akcí je potřeba zmínit Silvestrovský turnaj v Lužanech, který v roce 2017 ukončil svou tradici po čtyřiceti letech. Jednotlivé oddíly uspořádaly několik simultánních produkcí. Nejvýznamnější z nich odehrál mistr světa Alexandr Alexandrovič Aljechin v Jičíně 25. listopadu 1933.

Pokud jde o porovnání tendence nárůstu či poklesu počtu aktivních hráčů mezi regionálními kluby a celostátním šachovým svazem, nelze uvést přímou souvislost. Především je

problematický nedostatek informací o počtech hráčů v klubech z dřívějších období. Jistá souvislost je zaznamenána v době po 2. světové válce, kdy došlo k rozmachu šachu. V současné době jsou počty hráčů v klubech do značné míry ovlivněny krátkodobými přestupy v době, kdy družstvo hraje vyšší soutěže, na které si „půjčuje“ hráče z bližšího i vzdálenějšího okolí.

Analogii v porovnání regionálních klubů s těmi republikovými můžeme zaznamenat v problémech s hrací místností. Prostory pro hru, ať soutěžní, tréninkovou či pouze přátelskou, bývaly a jsou restaurační zařízení. Často je tento fakt spojován s osobou majitele či provozovatele, který je sám šachistou. Další typické prostory představují klubovny v rámci některých větších organizací, jako je například Sokol či Domy dětí a mládeže.

Na úplný závěr bych chtěl poděkovat všem hráčům, ale hlavně šachovým funkcionářům, kteří se v minulosti zasloužili nebo v současnosti starají o činnost klubů na Jičínsku. Ať jsou šachy na výkonnostní úrovni sportem či na té amatérské pouze hrou, vždy by měly být především zábavou. Věřím, že na Jičínsku to tak bylo, je a bude.

Seznam použitých informačních zdrojů

1. Administrativní rozdělení okresu Jičín: stav k 1. 1. 2016, 2016. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad, 18. 06. 2019 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11264/17845166/Ji%C4%8D%C3%ADn.png/67b70f8d-6be9-495d-94de-30caef14a279?version=1.1&t=1478248523420>
2. BUDINSKÝ, Miroslav, 2009. Z historie šachů v Hořicích. In: *Šachový oddíl TJ Jiskra Hořice* [online]. Hořice: ŠO TJ Jiskra Hořice [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachyhorice.wz.cz/index.php?idir=0000&file=foto-old>
3. *Černobílá kniha 1: část první* [online], 2011. Praha: Šachového svazu České republiky [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: http://old.chess.cz/www/assets/files/kmk/CBK1_1.pdf
4. *Československý šach: Oficiální orgán ÚJČŠ*, 1946. Praha, **40**(11).
5. DROZD, František, ed., 1945. *Šachová ročenka 1945 – 1946*. Valašské Meziříčí, 29 s. Dostupné také z: http://www.sachy-vsetin.cz/files/files/1_sachova_rocenka_1945_46.pdf
6. Extraliga dorostu – finále 'A' 2008/2009, c2003–2004. *Historie soutěží družstev z let 2000 až 2018* [online]. Praha: www.chess.cz, 26. 4. 2009 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://souteze.chess.cz/db/soutez.php?sid=557>
7. FLORA, Tomáš, 1999. *125 let jičínského šachu (1874-1999)*. Jičín: Městský úřad.
8. CHALUPA, Ivan, 2012. *Historie šachu*. 1. Praha: Lika klub. ISBN 978-80-86069-76-0.
9. Charakteristika okresu Jičín, 2019. *Český statistický úřad* [online]. 26. 03. 2019 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/charakteristika_okresu_jicin
10. KALENDOVSKÝ, Jan, 1995. *Historie šachu v Čechách*. Brno, 50 s.
11. *Královéhradecký krajský šachový svaz* [online], 2011. Hradec Králové: *Královéhradecký krajský šachový svaz* [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://khss.chess.cz/>
12. *Kronika klubu Nová Paka*, Nová Paka.
13. *Kronika klubu šachistů Hořice*, Hořice.
14. *Live Chess Ratings: 2700chess.com* [online], 2019. Live Chess Ratings [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://2700chess.com/>

15. MACH, Ladislav, Přečtěte si, jak se bojovalo v Lužanech na 40. Silvestrovském turnaji. *Královéhradecký krajský šachový svaz* [online]. Hradec Králové: Královéhradecký krajský šachový svaz, 1. 1. 2018 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://khss.chess.cz/?p=10612>
16. Mapa KHŠS, In: *Královéhradecký krajský šachový svaz* [online]. Hradec Králové: Královéhradecký krajský šachový svaz, 2009 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: http://khss.chess.cz/?page_id=19
17. MODR, Břetislav, 2017. Zpráva o činnosti VV ŠSČR 2002. *Chess.cz: Šachový svaz České republiky z. s.* [online]. Praha: chess.cz, 22. 2. 2003 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: http://old.chess.cz/www/informace/konference/_2003/cinnost-vv-2002.html
18. MRAZÍK, Vladimír a Karel SKALIČKA, 1926. *Šachová příručka*. Praha, 112 s.
19. O nás, 2009. *Šachový oddíl TJ Jiskra Hořice* [online]. Hořice: ŠO TJ Jiskra Hořice [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachyhorice.wz.cz/index.php?idir=0000&file=onas>
20. Oddíly: Seznam aktivních oddílů k 13. 12.2018, *Královéhradecký krajský šachový svaz* [online]. [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: http://khss.chess.cz/?page_id=17
21. Okres Jičín: obecně geografická mapa, 2016. In: *Český statistický úřad* [online]. Praha: ArcČR, ArcData Praha, ZÚ, ČSÚ, 18. 06. 2019 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11264/58531629/Jicin.png>
22. Palác Živnostenské banky Na Příkopě 28, c2003-2018. *Historie ČNB* [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: https://www.historie.cnb.cz/cs/bankovni_budovy_a_pobockova_sit/bankovni-budovy/palac_zivnostenske_banky.html
23. *Podzvičinská šachová škola* [online], Lázně Bělohrad: psslb.cz [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.psslb.cz/home>
24. *Pravidla pro tituly FIDE účinná od 1. července 2017*, 2017. In: FIDE. Dostupné také z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2019/05/Priloha_2_VV135_Pravidla_pro_tit
25. *Pravidla šachu FIDE: platná od 1. ledna 2018*, 2018. In: Goynuk (Antalie, Turecko): FIDE, s. 7-8. Dostupné také z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2018/01/Pravidla_sachu_FIDE_2018.pdf

26. Příspěvatelé Wikipedie, *Elo* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2019, Datum poslední revize 19. 06. 2019, 12:12 UTC, [citováno 8. 07. 2019] <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Elo&oldid=17395742>>
27. Příspěvatelé Wikipedie, *Šachový svaz České republiky* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2019, Datum poslední revize 17. 06. 2019, 08:48 UTC, [citováno 9. 07. 2019] <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0achov%C3%BD_svaz_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky&oldid=17376797>
28. Příspěvatelé Wikipedie, *Šachy* [online], Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2019, Datum poslední revize 3. 06. 2019, 10:59 UTC, [citováno 3. 07. 2019] <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0achy&oldid=17318177>>
29. *Stanovy Šachového svazu České republiky, z. s.*, 2018. In: Havlíčkův Brod: Šachový svaz České republiky, s. 10. Dostupné také z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2018/02/Stanovy_SSCR_2018.pdf
30. *Šach: Oficiální orgán ÚJČŠ*, 1940. Praha, 2(7).
31. *Šachový svaz České republiky* [online], 2018. Praha: Šachový svaz České republiky [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <https://www.chess.cz/>
32. *Šachy do škol* [online], c2016. Praha: Šachy do škol [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://www.sachydoskol.cz/>
33. Tht Extraliga 2016/2017, c2003-2004. *Historie soutěží družstev z let 2000 až 2018* [online]. Praha: www.chess.cz, 2. 4. 2017 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: <http://souteze.chess.cz/db/soutez.php?sid=1664>
34. VESELÝ, Jiří, Jan KALEDOVSKÝ a Bedřich FORMÁNEK, 1989. *Malá encyklopedie šachu*. Praha: Olympia, 430 s. ISBN 27-029-89.
35. VESELÝ, Jiří, 2008. *Bíločerné vzpomínání*. 1. Praha: Československý šach, 192 s. ISBN 80-902582-6-6.
36. *World Chess Federation* [online], Athens: World Chess Federation [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <https://www.fide.com/>
37. ZÍBRT, Čeněk, 1888. *Dějiny hry šachové v Čechách ob dob nejstarších až po náš věk: studie kulturně-historická*. Praha: Bursík & Kohout, 28 s. Dostupné také z: http://www.eknihovna.maxzone.eu/dejiny_hry_sachove-zibrt.html

38. *Zpráva VV ŠSČR na Konferenci 2019* [online], 2019. Havlíčkův Brod: Šachový svaz České republiky, 54 s. [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: https://www.chess.cz/wp-content/uploads/2019/02/Zprava_VV_SSCR_2018.pdf

Seznam příloh

Příloha 1 – Tabulka přehledu účasti družstev v soutěžích ŠSČR a KHŠS v sezónách 2003–04 až 2018–19